

T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANABİLİM DALI

SANATSAL BİR EYLEM OLARAK KANAVİÇE
TEKNIĞİNİN KULLANILMASINA İLİŞKİN BİR
ARAŞTIRMA

Yasemin ÖZDEMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Emine KETENCİOĞLU

Çankırı – 2024

T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANABİLİM DALI

SANATSAL BİR EYLEM OLARAK KANAVİÇE
TEKNİĞİNİN KULLANILMASINA İLİŞKİN BİR
ARAŞTIRMA

Yasemin ÖZDEMİR
ORCID: 0000-0001-7513-0799

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Emine KETENCİOĞLU

Çankırı – 2024

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	i
TEZ KABUL VE ONAY	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
KISALTMALAR	viii
RESİM LİSTESİ	ix
ÇİZİM LİSTESİ.....	xiv
1.GİRİŞ	1
1.1.KONUNUN TANIMI VE SINIRLILIKLARI.....	2
1.2.KAYNAK VE YÖNTEM	3
1.3.ÇALIŞMANIN ÖNEMİ.....	4
2. SANATSAL EYLEM ARAÇLARI.....	5
3. KANAVİÇE VE SANAT İLİŞKİSİ	12
3.1. KANAVİÇE’NİN TARİHÇESİ.....	12
3.2. KANAVİÇE TEKNİĞİ HAKKINDA GENEL BİLGİ	25
3.2.2.Kanaviçe Yapımında Kullanılan İğne Teknikleri	31
3.2.3. Kanaviçenin Kullanım Alanları	41
3.2.3.1.Kanaviçenin Çağdaş Sanatta Kullanımı	41
4.TASARIM VE UYGULAMALAR	71
4.1.TASARIM 1: ATATÜRK SİLÜET PORTRE	72
4.2.TASARIM 2: MEHMET AKİF ERSOY SİLÜET PORTRE.....	76
4.3.TASARIM 3: ATATÜRK SİLÜET PORTRE	81
4.4.TASARIM 4: CUMHURİYET’İN 100. YILINA ÖZEL LOGO ÇALIŞMASI ..	86
4.5.TASARIM 5: TÜRKİYE DESENLİ BROŞ	91
5. SONUÇ	95
KAYNAKÇA.....	98
ÖZGEÇMİŞ	109

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım ‘*Sanatsal Bir Eylem Olarak Kanaviçe Tekniğinin Kullanılmasına İlişkin Bir Araştırma*’ adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe özenle uyduğumu, tez içerisindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve sunduğumu, doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntı için kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu; ayrıca, yazılı izin alınmış olması dışında tezde herhangi birisine ait kişisel veri bulunmadığını, tezin bizzat teslim ettiğim basılı veya elektronik kopyasında bulunan bana ait kişisel verilerin tezde yer alması için izin verdiğimi ve telif hakkı başkasına ait olan yazılı, görsel, işitsel veya başka biçimdeki herhangi bir malzemenin ancak bilimsel etik ilkeleri çerçevesinde ve/veya gerekli izinler alınarak tezde kullanıldığını beyan ederim.

07 / 02 / 2024

Yasemin ÖZDEMİR

TEZ KABUL VE ONAY

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yasemin ÖZDEMİR tarafından hazırlanan '*Sanatsal Bir Eylem Olarak Kanaviçe Tekniğinin Kullanılmasına İlişkin Bir Araştırma*' başlıklı bu çalışma, 07/02/2024 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda oybirliğiyle başarılı bulunarak jürimiz tarafından Sanat ve Tasarım Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Danışman	Dr. Öğr. Üyesi EMİNE KETENCİOĞLU	İmza
Üye	Doç.Dr. HÜLYA KASAPLI	İmza
Üye	Doç. DİLEK TOLUYAĞ	İmza

ONAY

Bu Tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih ve sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Ersoy YILMAZ

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Bir ülkenin kültürünün ve karakterinin en canlı belgelerinden biri olarak kabul edilen el sanatları; yüzyıllar boyunca insan ruhunun derinliklerinden gelen duygu ve düşüncelerle aşılınmış, toplumların yaşamlarının, sevinçlerinin, sanat anlayışlarının ve marifetlerinin bir parçası haline gelmiştir. İnsanların giydiği, kullandığı, yaşadığı ve gelişmeye devam ettiği yerleri süsleme isteği ile doğan el sanatları içerisinde nakış önemli bir yer tutmaktadır. Zaman içerisinde farklı işleme teknikleri doğmuş ve bunlar arasında kanaviçe farklı kültürlerin sanat zevklerinde belirleyici bir unsur olarak karşımıza çıkmış ve tarih boyunca estetik anlayışını ortaya koymuştur. Çalışmada sanatsal değişimin ve arayışın kanaviçe kültürü üzerindeki etkileri incelenmiş ve farklı kültürlerde uygulanmış kanaviçeli örneklerle ilişkin bilgiler verilmiştir.

Tez çalışmam sırasında kıymetli bilgi, birikim ve tecrübeleri ile bana yol gösterici ve destek olan değerli danışman hocam sayın Dr. Öğr. Üyesi Emine KETENCİOĞLU'na, sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım. Ayrıca tez çalışmam sürecinde desteklerini her zaman hissettiğim başta eşim ve bana bu süreçte sabır gösteren çocuklarıma sonsuz teşekkür ederim.

07/02 /2024

Yasemin ÖZDEMİR

ÖZET

Tezin Başlığı : Sanatsal Bir Eylem Olarak Kanaviçe Tekniğinin Kullanılmasına İlişkin Bir Araştırma

Tezin Yazarı : Yasemin ÖZDEMİR

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Emine KETENCİOĞLU

Tezin Türü : Yüksek Lisans

Kanaviçe, eski çağlardan beri yapılan zarif ve çekici bir geleneksel nakış türüdür. Toplumların zamanla egemen oldukları bölgelerde kendilerine ait el sanatlarını ve bu sanata ilişkin kültürlerini de beraberinde götürmüş olduklarından olsa gerek bugüne kadar kanaviçenin tam olarak ne zaman oluşturulduğunu gösteren hiçbir tarihi veya arkeolojik bulguya rastlanmamıştır. Bu anlamda el sanatları içinde yadsınamayacak ölçüde yer alan kanaviçeli ürünler, her toplumun yaşam tarzını yansıtan ve toplumda farklı işlevlere sahip önemli ürünler olarak değerlendirilmektedir.

Kanaviçe, nesilden nesile aktarılan ve yeni yetişmeye başlayan genç kızların iğneyi doğru tutmaya başlamasıyla birlikte çabucak öğrenebileceği bir eylem olarak görülmektedir. Anadolu’da dün olduğu gibi bugünde çeyiz sandıklarının demirbaş malzemesi olan kanaviçe işlemlerinde gözlenen motifler ile bizlere verdiği kültürel mesajlarla da kültür tarihi açısından önem arz etmektedir. Kanaviçeli işlerin desenlerinde değişkenlikler olsa da teknolojinin ve iletişim araçlarının da yaygınlaşması ve dolayısı ile küreselleşmenin etkisiyle kültürlerarası bir etkileşim kendini göstermektedir. Kanaviçe işi kültürler arası ilişkilerde tarih boyunca; gelinlerin çeyizlerinde, ev eşyalarında ve kıyafetlerde kullanılmıştır. Günümüzde ise bunların yanı sıra çeşitli sanatsal faaliyetlerde bir araç olarak kullanılmaktadır. Ekonomik işlevleri yanı sıra başka işlevlere de sahip olan kanaviçenin bir kültür zenginliği olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Çalışmanın temel amacı, küreselleşme sonucunda oluşan kültürel değişimin kanaviçe kültürü üzerindeki etkileridir. Bu çalışmada; sanatsal değişimin ve arayışın kanaviçe kültürü üzerindeki etkileri incelenmiş ve farklı kültürlerde uygulanmış kanaviçeli örneklerle ilişkin bilgiler verilmiştir. Sanatsal bir eylem olarak kanaviçe tekniğinin

kullanılmasına ilişkin bulgular ise tasarımcılar açısından ele alınarak incelenmiş ve kanaviçenin disiplinler arası kullanımındaki yeri ve önemi ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, kanaviçe, kültür, elsanatları.

ABSTRACT

Thesis Title	: A Research on Using the Cross-stitch Technique as an Artistic Action
Author of the Thesis	: Yasemin ÖZDEMİR
Supervisor	: Asst. Prof. Emine KETENCİOĞLU
Department	: Art and Design Department
Type of Thesis	: Master's

Cross stitch is an elegant and attractive type of traditional embroidery that has been done since ancient times. To date, no historical or archaeological findings have been found to show exactly when cross stitch was created, probably because societies took their own handicrafts and cultures related to this art with them in the regions they dominated over time. In this sense, cross-stitched products, which are undeniably included in handicrafts, are considered as important products that reflect the lifestyle of every society and have different functions in society.

Cross-stitching is seen as an action that has been passed down from generation to generation and that young girls who are just starting to grow up can learn quickly once they start holding the needle correctly. It is important in terms of cultural history with the cultural messages it gives us and the motifs observed in the cross-stitch embroidery, which is the indispensable material of dowry chests in Anatolia today as it was yesterday. Although there are variations in the patterns of cross-stitched works, an intercultural interaction manifests itself with the spread of technology and communication tools and therefore the effect of globalization. Cross-stitching has been used in intercultural relations throughout history; It was used in brides' dowries, household items and clothes. Today, it is also used as a tool in various artistic activities. It would not be wrong to say that cross-stitch, which has other functions in addition to its economic functions, is a cultural wealth.

The main purpose of the study is the effects of cultural change as a result of globalization on cross-stitch culture. In this study; The effects of artistic change and search on cross-stitch culture were examined and information was given about cross-stitch examples applied in different cultures. The findings regarding the use of cross-

stitch technique as an artistic action were examined from the perspective of designers and the place and importance of cross-stitch in interdisciplinary use was expressed.

Keywords: Art, cross-stitch, culture, handicrafts.

KISALTMALAR

AB : Avrupa Birliği

T.C. : Türkiye Cumhuriyeti

M.Ö. : Milattan Önce

M.S. : Milattan Sonra

t.y. : Tarih yok

TDK : Türk Dil Kurumu

v.b. : Ve benzeri

Bkz. : Bakınız

RESİM LİSTESİ

Resim No	Sayfa
Resim 2. 1. M. Duchamp, “Fountain” (Çeşme) eseri önünde sigara içiyor. Duchamp Retrospektifi, Pasadena Sanat Müzesi, 1963.(Demirkıran, 2021).	5
Resim 2. 2. Faiq Ahmed (Azerbaycanlı Çağdaş Sanatçı Faig Ahmed’den Sürreal Halı Tasarımları, t.y.)	7
Resim 2. 3. Ashley V. Blalock, 2014 yılı Keeping Up Appearances enstalasyon serisi (Taggart, 2018).....	8
Resim 2. 4. Anna Figueroa, enstalasyon sanatı çerçevesinde kanaviçeli örneklerde eserin mekânda konumlandırılma biçimi (Anna FİGUEROA,2023)	10
Resim 2. 5. Anna Figueroa, Nys Polygon Arts festivalinden (Anna FİGUEROA, 2023)	11
Resim 3. 1. 1633 yılında çalışılmış eser (Embroidery a History Of Needlework Samplers, t.y.)	12
Resim 3. 2. 1598 tarihinde işlenmiş çiçek ve geometrik desenler içeren örnek bezi (Çapraz Dikiş Tarihinde Bir Yolculuk, t.y.)	13
Resim 3. 3. Örnek bezi, bilinmeyen üretici, 1500 – 1550, Almanya. Müze numarası T.114-1956. © Victoria ve Albert Müzesi, Londra. Amiral Sir Robert ve Lady Prendergast tarafından verildi.(Embroidery a History Of Needlework Samplers, t.y.)	14
Resim 3. 4. İşlenmiş kanepe (Settee, 1998).....	14
Resim 3. 5. Nakış ve çizim kitapçığı 17. yüzyılın başlarında Portekizce (Booklet Of Embroidery And Drawnwork, t.y.)	15
Resim 3. 6. Amerika’ya ait kanaviçe Mason, Elizabeth,1783 (Elizabeth Mason's Sampler, t.y.).....	16
Resim 3. 7. Örnek bezi, Mary Ann Body, 1789, İngiltere. Müze numarası T.292-1916. © Victoria ve Albert Müzesi, Londra. Frances M. Beach tarafından verilmiştir (Embroidery a History Of Needlework Samplers, t.y.)	17
Resim 3. 8. Sampler, E. Pratt, 1886, İngiltere. İngiltere’de, 19. yüzyılda örnek bezi, (Embroidery a History Of Needlework Samplers, t.y.)	17
Resim 3. 9. Yunanistan’a ait kanaviçe, 19. Yüzyıl (Textile, Medium, 2020)	18

Resim 3. 10. Kanaviçe ile yapılan el yapımı masa örtüsü- İtalya – 1970 (Handmade Tablecloth Made İn Cross Stitch- Italy - 1970s, t.y.).....	19
Resim 3. 11. 1890’lardan İsa’nın kanaviçe ile işlenmiş tablosu (Kanaviçe, 2022) ...	19
Resim 3. 12. İrlanda kanaviçe bordür işleme (Orr ve Clarke, 2002, ss.33-86)	20
Resim 3. 13. İsveç’te işlenmiş kanaviçe işlemeli masa örtüsü (Swedish Embroidered Table Runner, t.y.)	20
Resim 3. 14. Rusya da yapılmış bir kanaviçe deseni (Morrison, P., K., 2005)	21
Resim 3. 15. İpek Eşarp El Yapımı Bulgar Nakışı kanaviçe diye adı geçen eşarptaki kanaviçe işlemesi.(Silk Scarf Handmade Bulgarian Embroidery, t.y.).....	21
Resim 3. 16. Kanaviçe yatak takımından detay (Yasemin Özdemir Arşivi).....	22
Resim 3. 17. Kanaviçe işleme dijital nakış program görüntüsü (Emine Ketencioğlu arşivi).....	24
Resim 3. 18. Kanaviçe işleme dijital nakış (Emine Ketencioğlu arşivi)	24
Resim 3. 19. Muline (Puppets Muline,t.y.).....	25
Resim 3. 20. Pamukaki (Pamukaki İpi,t.y.).....	26
Resim 3. 21. Koton (La Mia Mini Cottony,t.y.)	26
Resim 3. 22. Dantel kukaları (Dmc Dantel İpliği,t.y.)	26
Resim 3. 23. Çamaşır İpeği (Çamaşır İpeği,t.y.)	27
Resim 3. 24. İbrişim (İbrişim Nedir, t.y.)	27
Resim 3. 25. Kordone (İplik Üretimi Kordone,t.y.)	27
Resim 3. 26. Filoş (Floş Nedir,t.y.)	27
Resim 3. 27. Naylon İplikler (Naylon İplik,t.y.)	28
Resim 3. 28. Kordon (Kordon İp,t.y.)	28
Resim 3. 29. Şeritler (Hobimos Somon Şerit Polyester,t.y.)	28
Resim 3. 30. Rafya (Rafya İp, t.y.)	29
Resim 3. 31. Kanaviçe Beziyle Yapılışı (Kanaviçe Bebek Mendili Yapılışı,2019)..	29
Resim 3. 32. Etamin Üzerine İşleme (Image Gallery For: Stunning Cross Stitch New Pattern, t.y.).....	30
Resim 3. 33. Kanaviçe sokak çalışmaları (19 Artists Creatively Pushing the Boundaries of Embroidery,2016).....	43
Resim 3. 34. Francesca Colussi Cramer, sanatı (Sierzputowski,2019)	43
Resim 3. 35. Han Cao, Mevcut orijinaler serisinden’ ’Kendini yansıtmak: 12 Mart 1972’’ (Han Cao, t.y.)	44

Resim 3. 36. Han Cao, Mevcut orijinaler serisinden ''Büyük kırmızı haşhaş ile natürmort'' (Han Cao, t.y.)	45
Resim 3. 37. Raquel Rodrigo, kanaviçe sanatı (Wang,2016).....	46
Resim 3. 38. Raquel Rodrigo, Kentsel Nakışları (Raquel Rodrigo'nun Kentsel Nakışları,2017).....	46
Resim 3. 39. Ana Martins, Sokak sanatından kanaviçeye (Naves,t.y.)	47
Resim 3. 40. Ana Martins, Sokak sanatından kanaviçeye (Ana MARTİNS,2018)...	47
Resim 3. 41. Ana Martins, Portekiz sokaklarını kanaviçeyle donatma (Ana MARTİNS,2018)	48
Resim 3. 42. Ana Martins, (The Amazing Craftsmanship Of Cross-Stitch Street Art in Portugal,2019).....	48
Resim 3. 43. İnge Jacobsen, kanaviçe dergi kapakları (Alexander, 2011).....	49
Resim 3. 44. Caroline Harrius, Seramik ve Kanaviçe (Burgaz,2022).....	51
Resim 3. 45. Guillaume Delvigne, İonnaVautri, Porselen kutuya kanaviçe uygulanması (Panier Perce, t.y.)	51
Resim 3. 46. Beate Ingebretsen, Kanaviçe işlemeli tabak, 2013 (Ağatekin,2016)....	52
Resim 3. 47. Evelin Kasikov, Kate Spade için 'Çok renkli'. (Good,2015).....	53
Resim 3. 48. Evelin Kasikov, El İşi CMYK Kataloğu, Swatchbook , 2016 (Burgaz,2021).....	53
Resim 3. 49. Evelin Kasikov, El İşi CMYK Kataloğu, Swatchbook , Sayfalardan Detay, 2016 (Burgaz,2021)	54
Resim 3. 50. Evelin Kasikov, El İşi CMYK Kataloğu, Swatchbook, Sayfalardan Detay, 2016 (Burgaz,2021)	54
Resim 3. 51. Evelin Kasikov, El İşi CMYK Kataloğu, Swatchbook, Sayfalardan Detay, 2016 (Burgaz,2021)	54
Resim 3. 52. Evelin Kasikov, Analog/Dijital serisi.(Good,2015)	55
Resim 3. 53. Evelin Kasikov, Çapraz Dikişli Portreler, Portre Projesi.(Good,2015)	56
Resim 3. 54. Evelin Kasikov, Craft'tan alıntı müzikle buluşuyor (Good,2015).....	57
Resim 3. 55. Ana Teresa Barboza, Tuval üzerine nakış ve transfer, ahşap yapı (Barboza,2008).....	57
Resim 3. 56. Ana Teresa Barboza, Kumaş üzerine nakış ve transfer 5 adet 32 x 4cm 2008 (Barboza,2008).....	58

Resim 3. 57. Kill for Peace, Severija Inčirauskaitė-Kriaunevičienė, 2016 (Burgaz, 2017).....	59
Resim 3. 58. Severija Inčirauskaitė-Kriaunevičienė, Şehir ve Ülke Arası, 2009. Metal kova, sulama kovası, süt kovası. Kanaviçe işi, delme (Edwards, 2017)	59
Resim 3. 59. Modestas Ežerskis, Severija Inčirauskaitė-Kriaunevičienė, 2015 (Burgaz, 2017).....	60
Resim 3. 60. Severija Inčirauskaitė-Kriaunevičienė, İkinci dünya savaşı flak uçaksavar silahı mermisi. Kanaviçe işi nakış, delme. (Modestas Ežerskis, 2019)	60
Resim 3. 61. Severija Inčirauskaitė-Kriaunevičienė, Kürek parçaları, ahşap, pamuk. Kanaviçe işi, delme (Edwards, 2017)	60
Resim 3. 62. Severija Inčirauskaitė-Kriaunevičienė, Tabak çalışması, Kanaviçe işi, delme (Giedre Budvytienė, 2008)	61
Resim 3. 63. (Gündelik Eşyalara Sanatsal Dokunuşlar, t.y.).....	62
Resim 3. 64. Eski ile yeninin bütünleşmesi (Gündelik Eşyalara Sanatsal Dokunuşlar, t.y.)	62
Resim 3. 65. Keçe üzerine nakış, Charlotte Lancelot tarafından Gan halıları için tasarlanan kilim - işlemeli yan masa (Claessens, 2016).....	63
Resim 3. 66. Kanaviçe, çağdaş evlerde, Canevas koleksiyonu kilim 170 x240 cm 2012 (Gan İçin Canevas Koleksiyonu, 2012)	63
Resim 3. 67. Canevas koleksiyonu Kanepe minderleri 64 x 36 cm, 50 x 50 cm (Gan İçin Canevas Koleksiyonu, 2012)	64
Resim 3. 68. Canevas koleksiyonu Kanepe pufları 65 x 65 cm (Gan İçin Canevas Koleksiyonu, 2012)	64
Resim 3. 69. Ahşap yatak başlığı fikirleri, ahşap üzerine kanaviçe nakışı (Russ, 2014)	65
Resim 3. 70. Nakış tasarımlı ahşap mobilya ve dekor aksesuarları dekorasyonda son trendleri (Russ, 2014).....	66
Resim 3. 71. Ahşap ağ üzerine çiçek işlemesi, eski sandalyeleri geri dönüştürülmüş sandalye (McCullough, 2015)	67
Resim 3. 72. Ahşap ağ üzerine işlenmiş kanaviçe (Holdefehr, 2019).....	67
Resim 3. 73. Yeni moda olan kanaviçe saç modelleri (Görünmez İle Güzel Saç Modelleri, t.y.).....	68

Resim 3. 74. Yeni moda olan kanaviçe saç modelleri (Mahan_Beauty_Salon, 2023)	69
Resim 3. 75. Yeni moda kanaviçe dövme (Uğur BÖLÜKBAŞI,2023).....	69
Resim 3. 76. Eva Karabudak, Yeni moda kanaviçe dövme (Kanaviçe Dövmeler, 2015)	70
Resim 4. 1. Kaz yumurtası işlemeye hazırlamak (Yasemin ÖZDEMİR).....	73
Resim 4. 2. Kaz yumurtasını işlemek (Yasemin ÖZDEMİR)	74
Resim 4. 3. Kaz yumurtasına Atatürk silueti (Yasemin ÖZDEMİR).....	75
Resim 4. 4. Kauçuk yaprağını işlemeye başlamak (Yasemin ÖZDEMİR)	77
Resim 4. 5. Bitim işlemini yapmak (Yasemin ÖZDEMİR)	78
Resim 4. 6. Epoksi yapmak (Yasemin ÖZDEMİR)	79
Resim 4. 7. Yaprak üzerine Mehmet Akif ERSOY Silueti (Yasemin ÖZDEMİR) ..	80
Resim 4. 8. Telli dolabı astarlamak (Yasemin ÖZDEMİR)	82
Resim 4. 9. Telli dolabı eskitmek (Yasemin ÖZDEMİR)	83
Resim 4. 10. Tel üzerine kanaviçe yapmak (Yasemin ÖZDEMİR)	84
Resim 4. 11. Atatürk silueti (Yasemin ÖZDEMİR)	85
Resim 4. 12. Su kabağını temizlemek ve desen çizmek (Yasemin ÖZDEMİR).....	87
Resim 4. 13. Su kabağını delmek ve boyamak (Yasemin ÖZDEMİR).....	88
Resim 4. 14. Su kabağını işlemek (Yasemin ÖZDEMİR).....	89
Resim 4. 15. Su kabağı yüzüncü yıl logosu (Yasemin ÖZDEMİR).....	90
Resim 4. 16. Kumaşı işlemeye hazırlamak ve kanaviçe yapmak (Yasemin ÖZDEMİR)	92
Resim 4. 17. Bitim işlemleri (Yasemin ÖZDEMİR)	93
Resim 4. 18. Türk Bayraklı broş (Yasemin ÖZDEMİR).....	94

ÇİZİM LİSTESİ

Çizim No	Sayfa
Çizim 3. 1. Kanaviçe tek iğne yapılışı (Yasemin ÖZDEMİR).....	32
Çizim 3. 2. Kanaviçe çift iğnesi (Çift Çapraz İğne–İzmir İğnesi) yapılışı (Yasemin ÖZDEMİR)	33
Çizim 3. 3. Yarım çapraz iğnesi yapılışı (Yasemin ÖZDEMİR)	34
Çizim 3. 4. Dikey çapraz iğnesi yapılışı (Yasemin ÖZDEMİR).....	35
Çizim 3. 5. Diyagonal çapraz iğnesi yapılışı (Yasemin ÖZDEMİR)	36
Çizim 3. 6. Çift düz çapraz iğnesi yapılışı (Yasemin ÖZDEMİR).....	37
Çizim 3. 7. Çift örgülü çapraz iğnesi yapılışı (Yasemin ÖZDEMİR)	38
Çizim 3. 8. Hristo teyeli iğnesi yapılışı (Yasemin ÖZDEMİR)	39
Çizim 3. 9. Pirinç iğnesi yapılışı (Yasemin ÖZDEMİR).....	40

1.GİRİŞ

Kavramsal temelli sanatsal yaklaşımlarda kullanılan günlük kullanım imgelerinin birçoğunun evrensel bir boyut kazandığı görülmüştür. Bu imgelere yönelik yapılan değerlendirmeler tüketim kültür ve popüler kültür bağlamında ele alınmıştır. Sanatsal ifadelerin tümü, kültürel bir nitelik taşıırken içinde yer aldığı sosyal alanın karakteristik özelliğini de yansıtmaktadırlar. Sanat eserlerinin anlamları çoğu zaman sembolik veya kavramsalıdır.

Nesnelerin sanatsala dönüşümü süreçlerinde; sanatsal bir hedefe yönelen sanatçının eylemselliği ile sıradan bir nesne kültürel mekânın dışına çıkartılmıştır. İşlevlerinden soyutlanarak bir göstergeye dönüştürülen nesnelerin anlamlarının genişletilmesiyle birlikte de bir sanat yapıtı olarak değerlendirilmişlerdir.

Sanatın yönünü değiştiren sanat hareketleri gibi sanat akımları da, hemen hemen her şeyin sanat malzemesi olabileceği ve en önemlisi bir fikri sanat olarak sunmak düşüncesiyle sanatın yönünü formdan ziyade fikre dönüştürmüştür. Bu durum özellikle 1960'lı yıllardan sonra sanatın tanımlarında birçok farklılık yaratmış ve çağdaş sanat akımlarına fayda sağlamıştır.

Fikre dayalı sanat üretimlerinde sanatçılar, yaratım süreçlerini belirlerken, kullandıkları malzemeleri kişisel bir zanaat ürününden öte, düşünsel bir unsur olarak sıradan bir nesneyi yepyeni bir düşünsel bağlamda değerlendirebilmektedirler. Eylemsel bir tavır olarak gördükleri bu durum nesnenin var olan anlamlarını yeniden sorgulayıp, o nesne üzerinden hareket ederek problemleri yeniden gündeme taşıyabilmektedirler. Kültürel ve sanatsal üretimler günümüzde tüm diğer disiplinlerde olduğu gibi sanatta da bir yapı bozum mantığını, her tür algılama, anlamlandırma ve üretilme süreçlerinin yeniden sorgulanması ve düşünülmesini de beraberinde getirmektedir. Kullanılan sanatsal unsurun bilinen işlevlerinin dışında sorgulanması, yapı bozum mantığının şimdiye kadar ortak kabul edilen ve tanımların dışına çıkma ihtiyacının yansıması olarak görülmektedir (Başoğlu, 2019, s.87).

Gündelik hayatın sıradan bir nesnesini sanat olarak değerlendirmek, bu nesnenin özel nitelikleri nedeniyle değil, ona yüklenen anlamlar nedeniyle mümkün olmaktadır (Sankır, 2018, s.525). Nesneler, çağdaş sanatta yaygın olarak kullanılan sanatsal bir öğedir. Sanatçı artık hem kullanılan malzemeleri hem de sergileme alanını değiştirerek

sınırlarını aşarak, nesneyi göstermek suretiyle ona yeni bir başlık vermektedir. Sanatta bir nesneyi bulmak, nesneyi hem kişiselleştirir hem de onu değiştirerek ona yeni bir anlam kazandırır (Vermez, 2019, s.1).

Bir nesne, var olduğu zaman ve mekânda var olduğunu kanıtlayabilen varlıktır (Erinç, 2004,s.26). Nesne terimi Türkçe'ye 'obje' olarak geçer ve etimolojisi Latince objektum'a kadar uzanır. "karşı karşıya gelmek", "geçmek" anlamlarına gelir. Nesne terimi, ilk kullanıldığından beri belirsiz olmuştur. Bu anlamlardan birinin gerçekte, diğerinin ise zihinde var olduğu bilinmektedir. İnsanlar doğal olarak ihtiyaçlarının karşılanmasıyla ilgilenirler. Nesneleri dönüştürmeye ve insan yapımı nesneleri hayata sokmaya başlamışlardır (Aslan, 2010, ss.4-5).

Bu modern anlayış ile eserin sunumu, sergilenmesi, mekân ile ilişkisinin algılanması süreçlerini de değiştirerek, izleyici ile arasında kurulan bağı yeni iletişim biçimleri ile ön plana çıkarmaktadır. Böylece, sanat eserinin değeri sorusu, kesin bir tanımlamadan uzak, müze ve galeri mekânlarında sergilenmesi gibi bilinir anlamdaki yüksek ve değerli, olması işlevini bertaraf ederek entelektüel ilişkilere dayalı plastik bir ifade dili yaratan yeni sergi formatlarının kullanılmasıyla eserin alışlagelmiş değer algısı ve bağlamını değiştirmektedir (Başoğlu, 2019, s.87).

Kavramsal sanatta, video sanatında veya performans sanatında olduğu gibi sanatçılar da fikir aktarmak için fotoğraf, nesne, insan vücudu veya doğadan gelen nesneleri malzeme olarak kullanmışlardır.

Land Art (arazi sanatı), 60'lı yılların sonunda bazı sanatçılar atölyelerin, galerilerin, müzelerin sınırlayıcı çevresinden uzaklaşıp doğaya yönelik çalışmalar başlatmışlardır (Özayten,1992, s.49). Ancak izleyicinin bunları sanat eseri olarak algılamaması gerektiği de önerilmiştir. Çünkü bu sanatsal akımlar içerisinde ortaya çıkan eserler, sanatçıların topluma aktarmak istedikleri fikirlerin aracı haline gelmiştir. Sanatçının bu noktada ifade etmek istediği şey, konseptin kendisidir.

1.1.KONUNUN TANIMI VE SINIRLILIKLARI

İlk zamanlar ilkellik boyutunda, kültürel ve çevresel faktörlerin etkisiyle sıradanlık çerçevesinde, sonrasında ayırt edici ve abartılı yaklaşımlarla evrimsel bir değişim süreci yaşayan işlemler, birçok sanatsal tasarımlarda kullanılmıştır. Tasarımcılar,

kültürel değişimlere yanıt olarak kanaviçe tekniğinden çokça ilham alarak mevcut formların kullanım potansiyelini taşımışlardır. Monotonluğu ortadan kaldırmak isteyen sanatçılar aynı zamanda daha önce kanaviçe tekniğini kullanarak hayat felsefelerini ve sosyolojik anlamda tutumlarını da ifade etmek istemişlerdir. Böylece sanatçılar ve tasarımcılar, geleneksel nakış tekniklerini ve geleneksel kültürü çağdaş tasarımlarla birleştirerek, etnik nakışın eşsiz cazibesini çağdaş sanat içinde yaratma ihtiyacına cevap vermeye başlamışlardır.

Günümüzde yapılan kanaviçe işlemeli uygulamalar, eski geleneksel tekniklerin ve daha modern olanakların bir araya gelmesini vurgulamak için kullanılmaktadır. Kanaviçe konulu tasarımlar; sanat ve el sanatlarına yeni bir soluk getirmek için alternatif malzemeler kullanmanın yanı sıra, güncel motif ve renkleri kullanarak günümüz sanat eserlerini zenginleştirmektedir.

Bu tezde, küreselleşme sonucunda oluşan sanatsal değişimin ve arayışın, kanaviçe kültürü üzerindeki etkilerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Sanatsal bir eylem olarak kanaviçe tekniğinin kullanılmasına ilişkin bulgular sanatsal çalışmalar ve tasarımcılar açısından ele alınarak incelenmiş ve kanaviçenin disiplinler arası kullanımındaki yeri ve önemi ifade edilmiştir. Bu konuda yazılı kaynağın az olmasından; akademik literatüre katkı sağlaması amacıyla bu tezde ele alınan konu araştırmacı tarafından bilimsel metodolojik bir yapıyla incelenmiştir.

1.2.KAYNAK VE YÖNTEM

Bu tezde; klasik kanaviçe kullanım alanları, sanatsal olarak kullanım nesneleri olarak kullanılması, tarihsel süreci içerisinde incelenmiştir. Araştırma süreci içerisinde konuyla ilgili basılı akademik makale ve dergiler ile kaynakçalar incelenmiş, sanat yapıtına dahil olan diğer hazır-nesnelerin kullanımı gibi kanaviçeli tasarımların sanatsal değerlendirmeleri yapılmıştır. Araştırma sürecinde, Türkçe ve yabancı basılı kitaplar ve makalelerden, yerli ve yabancı sanatsal yayınlardan ve elektronik kaynaklardaki görsel ve yazılı metinlerden faydalanılmıştır. Kanaviçenin sanatsal bir eylem aracı olarak kullanımına ilişkin gelişmeler seçilmiş sanatçılar ve onların çalışmaları üzerinden incelenmiştir.

Araştırma sürecinde konu gereği yapılan sanatsal çalışmalarda, edinilen bilgi ve deneyimler ile araştırmacının kişisel gözlemleri doğrultusunda kanaviçeli uygulama

ve yorumlardan oluşan beş adet çalışma sunulmuştur. Araştırmanın konusu gereği kanaviçeli tasarımlar için doğadan isimli hikâye panosu hazırlanmıştır.

1.3.ÇALIşMANIN ÖNEMİ

Geleneksel teknikler ile daha modern bir potansiyelin bir araya gelmesinin vurgulandığı bu çalışmada; kanaviçenin, hem alternatif malzemeler ve ifade ediliş biçimlerinin ortaya konulması hem de sanata ve dolayısı ile bu zanaata yeni bir soluk getirdiğini ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra geleneksel kanaviçe motiflerinin dışında kavramsal içerikli bazı motiflerin çeşitli renk tonlarında kullanılmasıyla günümüz tasarımlarına nasıl değer kattığını gözler önüne sermektedir.

Bu alışma, küreselleşme sonucunda oluşan sanatsal değişimin ve arayışın kanaviçe kültürü üzerindeki etkilerinin farklı kültürdeki kanaviçe işlemeli ürünlerin güncel tasarımlarda bir eylem aracı olarak disiplinler arası çalışmalarda farklı bakış açıları kazandırdığını ortaya koymaktadır. Tezin bu anlamda başka sanatsal çalışmalara katkı sağlaması önemli görülmektedir.

2. SANATSAL EYLEM ARAÇLARI

Sanatın, duygu, düşünce ve görüntülerin ortaya çıkarılmasında etkili bir ifade aracı olmasının yanı sıra, toplulukların kültürel değerlerinin de bir yansımasıdır. Sanat, çağlar boyunca toplumun yaşam anlayışına göre gelişmiştir.

İnsanlar; duygularını, düşüncelerini ve yeteneklerini öne çıkartarak bazı ihtiyaçlarını karşılama eğiliminde olmuş ve bu kapsamda kendilerine has bir yaşam gerçekliği yaratmaya çalışmışlardır (Temizer Güneş ve Ayyıldız, 2022, s. 2).

Nesneler, genel olarak doğal nesneler ve insan yapımı nesneler olarak ikiye ayrılabilir. İnsanlar hayatlarını kolaylaştırmak için doğadan ilham alarak Güzel görünümlü ve fonksiyonel formlu nesneler üretmiştir. Bu nesneleri sürekli geliştirerek onları daha kullanışlı ve daha güzel hale getirerek yeniden tasarlamış ve üretmişlerdir. Değiştirilmiş sayısız nesnelerin bazıları bozulmamış hallerinde kalırken bir kısmı insanlar tarafından yeniden şekillendirilerek, tasarlanarak ve dahi üretilerek yaşam alanlarımıza nüfuz etmiştir (TDK sözlüğü).

Resim 2. 1. M. Duchamp, “Fountain” (Çeşme) eseri önünde sigara içiyor. | Duchamp Retrospektifi, Pasadena Sanat Müzesi, 1963(Demirkıran, 2021).

Geleneksel sanat anlayışının temelden yıkıldığı, yeni ifade ve temsil olanaklarının ortaya çıktığı bir dönemde, Dada hareketinin öncülerinden M. Duchamp, bitmiş bir ürünü sanat eseri olarak ilan etmiştir. Bunun üzerine her malzemenin bir sanat malzemesi olabileceği ve ifade edilmesi gereken kavramların öne çıkabileceği fikrini oluşturmuştur (Resim 2.1.). Böylece birçok sanatçının, boya, tuval, fırça gibi sanatın

geleneksel malzemeleri kullanmalarının yanı nesneleri de eserlerinde kullanarak başka arayışlara yöneldiği bilinmektedir. Bu kavramsal sanat pratikleri nesne kullanımları ile yeni sanat anlayışlarının doğuşuna sebep olmuştur. Sanatçı tarafından inşa nesne tasarımları sanatçının başkaldırı, dikkat çekme durumlarının yanı sıra izlerin algısını da etkileyerek onların düşüncelerinde değişikliklere neden olmaktadır.

Çeşitli materyal ve ifade araçlarıyla eserlerini icra eden günümüz sanatçıları enstalasyon sanatı, video, resim, ışık, insan vücudu, ses, vb. öğeleri içeren, çeşitli malzemelerin sanat malzemesi olarak kullanılabilen bir sanattır (Biol, 2021, s.7). Çağdaş sanat çoğu zaman geleneksel anlayıştan başka bir ifade yöntemleri tercih edilmektedir (Yavuz, 2019, ss.2-3). Dolayısıyla sanatçılar, bir ifade aracı olarak seçtikleri nesnelerin, iç/dış mekânlarda gerçekleştirilmekle izleyicinin katılımına da önem vermektedirler.

Resim 2. 2. Faiq Ahmed (*Azerbaycanlı Çağdaş Sanatçı Faiq Ahmed'den Sürreal Halı Tasarımları*, t.y.)

Uluslararası üne sahip Azerbaycan'lı sanatçı Faiq Ahmed, eserlerinde, geleneksel halıların görsel anlatımını heykelsi formda kullanarak kavramsal çalışmalar üretmektedir. Motifler, şekil manipülasyonları, enstalasyonlar kullanarak geleneksel halı kavramlarının ötesine geçerek eserlerini benzersiz bir sanatsal anlayışla eserlerini sergilemektedir (Resim 2.2).

Resim 2. 3. Ashley V. Blalock, 2014 yılı Keeping Up Appearances enstalasyon serisi (Taggart, 2018)

Ashley V. Blalock, San Diego’da doğmuş ve enstalasyon ve heykel alanında eğitim almıştır. Ev ortamlarında kullanılan günlük nesnelere dayanarak dantel şekillerini sergilemek için tığ işi ve örgü tekniklerini kullanarak, büyük ölçekli dış mekân ve enstalasyonlar üreterek, dantel formlarını doğada sergilemiştir. Doğal olarak eklenen nesnelerin eklektik bir uzantısı olarak gördüğü çalışmaları, mekân ve nesneler arasında anlamsal bir ilişki kurarak dantelin mekân arasındaki derin ilişkisine dikkat çekmektedir (Yaldızbaş ve Alp, 2023, ss.514-537).(Resim 2.3).

Tekstil tasarımı alanında, 1970’li yıllardan itibaren etnik, kültürel ve yerel unsurların tasarımda kullanım eğiliminin arttığı görülmektedir. Tasarımlarda çeşitlilik ve özgünlük övülse de temel olarak kimlik kavramını oluşturmaktadır. Bu durumda, yeni etnik ve bölgesel kimlik arayışlarında kendini gösteren etnik, kültürel ve yerel unsurları içeren koleksiyonların sayısında bir artış vardır. 1970’lerden itibaren postmodernizm, tekstil tasarımıyla özgünlük, yerel ve kültürel unsurları etkili bir şekilde kullanmaya başladı. Popüler kültür öğelerini minimalist formlarla

birleştirmesiyle tanınan geleneksel öğelerin, iç mekân tasarımı ve dış mekân düzenlemeleri gibi çeşitli uygulamalarda kullanıldığı gözlemlenmiştir. Geleneksel nakış, büyük kültürel mirasın önemli bir parçasıdır ve geleneksel sanatın ihtişamını bünyesinde barındırır. Günümüzde kooperatif ve topluluk ekonomisi geliştikçe, bilgi sistemi yenilenirken, estetik fikrin değişmesi yeni bir arzuya yol açarak onu çağdaş sanat arayışı haline gelmiştir. Toplumsal zevkler ve yaşam tarzlarındaki değişimin teknolojinin olanaklarıyla yeni bir boyut kazandığı günümüzde, geçmişin izlerini taşıyan çeşitli tekstil sanatları ve süsleme teknikleri, sanatçıların hünerli ellerinde görsel bir şölene dönüştürölmüştür (Gürcüm ve Aytaç, 2015, s.254).

Bu aynı zamanda bugüne kadar sanat olarak kabul edilmeyen tekstil sanatının da yeniden yorumlanmasına sebep olmuştur. 1962 yılındaki ilk Lozan Goblen Bienali'nde tekstil sanat eserleri, geleneksel goblen anlayışını aşarak, çeşitli anlatım ve sergileme formatlarında büyük bir etki yaratmıştır. Bu sayede sanatçıları zamanla çok boyutluluk, hacim, rölyef ve heykelsi efekt anlayışını tekstil sanatına dahil etmişlerdir. 20. yüzyılın sonlarından itibaren tekstil sanatı geleneksel el sanatları çerçevesini aşarak güzel sanatlar çerçevesine dahil edilmeye başlanmıştır. Enstalasyon sanatı çağdaş sanatta önemli bir ifade aracıdır. Bu, farklı disiplinlerden bir veya daha fazla nesnenin iç mekânda veya dış mekânda bir arada sergilenmesiyle yapılmaktadır. Fiber sanatının enstalasyon sanatıyla birlikte kullanılması, mekânsal nesneler ve izleyiciler arasında sürükleyici bir etkileşim yaratarak geleneksel sergi anlayışını bozmaktadır. Tekstil ürünlerinin kullanım amacı ve onlara yüklenen anlamlar, içinde bulunulan şartlara ve toplumun kültürel yapısına dayanmaktadır. Bu yönüyle işlemeli ürünler, malzeme, şekil ve desenleriyle bir toplumun özelliklerini yansıtan kültürel unsurlar olarak değerlendirilmektedir. Sanayi devriminden sonra gelişmiş toplumlarda hakim olan işleme kültürü yeni biçimlerde yorumlanmış ve bu durum farklı malzemelerin kullanıldığı yeni model arayışlarına yol açmıştır. Disiplinlerarasılık, çağdaş sanat akımlarıyla birlikte gelişme göstermiştir. Bu metamorfozun taşıyıcısı olarak, farklı evren anlayışlarını ifade eden Kübizm'in deneysel uygulamalarından doğan, farklı unsurların birleştirilerek bir eser yaratmada kullanılan 'kolaj' ile kendini ifade etmiştir (Lynton,1991/2015, s.66).

Resim 2. 4. Anna Figueroa, enstalasyon sanatı çerçevesinde kanaviçeli örneklerde eserin mekânda konumlandırılma biçimi (Anna FÍGUEROA,2023)

Eserin sergilendiği mekânla da ilişki kurulması önemlidir. Eserin asıldığı duvarın rengi bile algıyı etkilediğinden eserle bir araya geldiğinde daha da anlamlı hale gelmektedir (Öçalan, 2007, s.30). Bu sebeple sanatçılar izleyicinin zihninde yeni ve farklı anlamlar oluşturmak üzere çeşitli sergileme ve enstalasyonlar gibi mekânla ilişki kurma arayışına girmişlerdir.

Hâlihazırda çeşitli enstalasyonlara uygulanan fiber art, alışlagelmiş geleneksel sergileme formatının ötesine geçerek çeşitli sergileme tekniklerini kullanarak mekânlar, nesneler ve izleyiciler arasında çeşitli deneyimlere kapı aralamaktadır. Enstalasyon sanatındaki kanaviçe örneğinde, eserin bir mekân içerisine yerleştirilmesi çoğu zaman izleyicinin eseri bir bütün olarak görmesine ve onunla yakın temasa geçmesine olanak sağlamaktadır. Bu şekilde izleyici pasif bir konumdan aktif bir konuma geçerek enstalasyonun parçası haline gelmektedir. Araştırdığımız desenler arasında büyük bir kısmı çok yer kaplayan devasa kanaviçe parçaları vardır. İzleyicinin merakını, heyecanını, deneyimleme duygusunu harekete geçirir ve izleyiciyi eserin içine davet etmektedir. Aktif katılımcılar tuvalin dokusunu esere dokunarak veya üzerine oturarak hissetmektedir (Resim 2.4). Bu sayede izleyici ile eser (nesne) arasındaki yakın etkileşim, izleyiciye bir performans deneyimi yaşatan performans sanatının yaratılmasının temelini oluşturur. Üstelik eser ile izleyici arasında kurulan etkileşim, yeni anlatım biçimlerine olanak sağlamaktadır.

Resim 2. 5. Anna Figueroa, Nys Polygon Arts festivalinden (Anna FİGUEROA, 2023)

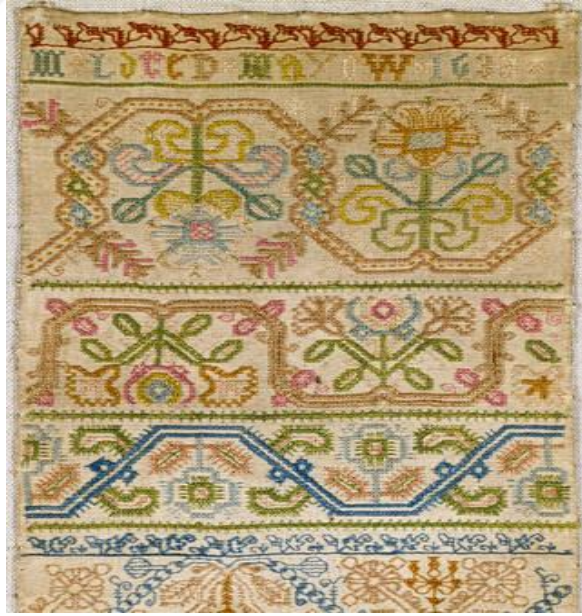
Anna Figueroa, Nys Polygon Arts festivalinin bir parçası olarak gerçekleştirilen "Kentsel Nakış" enstalasyonu ile sokakta kanaviçe ile uyguladığı samimi ve rahatlatıcı bir aktiviteyi halka açık ve teşvik edici bir şeye dönüştürebilmiştir. Sanatçı festivalde hem halkla tecrübe alışverişinde hem de nakış denilince aklımıza gelmeyen bir mecrayla dikkat çekmiştir (Resim 2.5).

3. KANAVİÇE VE SANAT İLİŞKİSİ

3.1. KANAVİÇE’NİN TARİHÇESİ

Kanaviçe tekniği, dikiş ve nakışın dekoratif şeklinden doğmuştur. Kanaviçe işinin insanlık tarihi kadar eski olduğu arkeolojik kazılarda bulunan işlemeli kavanozlar, tabaklar ve objelerden anlaşılmaktadır. Kaydedilen ilk kanaviçe deseni Mısır'da keşfedilmiştir ve M.S. 6. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Bir keten kumaş parçası üzerinde bulunan desende geometrik şekiller ve desenler işlenmiştir. Ketenlerin kefen olarak kullanıldığı bilinmektedir (*Çapraz Dikiş Tarihinde Bir Yolculuk*, t.y.).

Kanaviçe antik çağlardan beri yapılan zarif ve gösterişli bir nakış şeklidir. Bugüne kadar kanaviçenin ortaya çıkışının kesin tarihini kanıtlayabilecek hiçbir tarihi veya arkeolojik keşif bulunamamıştır. Ancak bu tür sayılı işlemlerin Çin'deki Tang Hanedanlığı döneminde, M.S. 618 ile 907 yılları arasında yaratıldığı söylenmektedir. Kanaviçe işinin bu dönemde Doğu'dan tekstil ticareti ve Çin'den Haçlı Seferleri yoluyla Avrupa'ya getirildiği sanılmaktadır (Can,2017, ss.319-334).

Resim 3. 1. 1633 yılında çalışılmış eser (*Embroidery a History Of Needlework Samplers*, t.y.)

M.Ö. 6. yüzyıldan kalma kanaviçeler, eski Mısır'da, ortaçağ mezarları ve kiliselerinde ve Tang Hanedanlığı Çin'inde bulunmaktadır. Ayrıca M.S. 1066' daki olayları tasvir eden İngiltere'deki Bayeux Gobleninde de kanaviçe formlarına rastlanmaktadır. Kanaviçe İngiltere'ye 15. yüzyılda gelmiş ve son asırda daha popüler hale gelmiştir.

İngiltere, diğer nakış işlerine yoğunlaştıkları için bunun dışında kalmış ve kanaviçe daha sonra Aragonlu Catherine, VIII. Henry'nin gömleklerini dikmeye başladığında siyah işlerin yanı sıra kanaviçe işi de popüler hale gelmiştir (*Embroidery A History Of Needlework Samplers*, t.y.) (Resim 3.1).

Resim 3. 2. 1598 tarihinde işlenmiş çiçek ve geometrik desenler içeren örnek bezi (*Çapraz Dikiş Tarihinde Bir Yolculuk*, t.y.)

En erken tarihli kanaviçe örneği Victoria and Albert Müzesi'nde bulunmaktadır ve 1598 yılında Jane Bostocke adlı bir İngiliz kız tarafından yapılmıştır. Üzerinde 1598 tarihi işlenmiş çiçek ve geometrik desenler içeren örnekler, keten üzerine ipek iplik kullanılarak yapılmıştır (*Çapraz Dikiş Tarihinde Bir Yolculuk*, t.y.) (Resim 3.2).

Resim 3. 3. Örnek bezi, Anonim, 1500 – 1550, Almanya. Müze numarası T.114-1956. © Victoria ve Albert Müzesi, Londra. Amiral Sir Robert ve Lady Prendergast tarafından verildi. (*Embroidery a History Of Needlework Samplers*, t.y.)

16. yüzyıldan kalma deneme bezlerinin günümüze kalan örnekleri oldukça azdır. Öne çıkan parçalar arasında, Almanya’ya ait kilise çarşaflarını süslemeye yönelik olan en eski model kitap grubunda yer alan çoğunlukla dini motiflerle işlenmiş bir parça yer almaktadır (*Embroidery A History Of Needlework Samplers*, t.y.) (Resim 3.3).

Resim 3. 4. İşlenmiş kanepe (Settee, 1998)

Hampton Court, Herefordshire, Thomas, Lord Coningsby ait 1656-1729 tarihli döşemeli kanepeler, ziyaretçilere sahiplerinin zenginliğini ve statüsünü göstermek için üretilmişlerdir. Kanepenin hangi oda için yapıldığı bilinmemekle birlikte kanepeler ve

uyumlu sandalye takımlar, genellikle devlet odaları için ve odanın duvarlarının etrafına dizmek için yapılmıştır. Döşeme, dokuma bir kumaş olan Şam kumaşını taklit eden bir biçimde çiçek desenli kanaviçe işleme tekniği ile süslenmiştir (Settee, 1998). (Resim 3.4).

Resim 3. 5. Nakış ve çizim kitapçığı 17. yüzyılın başlarında Portekizce (*Booklet Of Embroidery And Drawnwork*, t.y.)

17. yüzyılda yapılmış renkli ve monokrom ajur desenleri ile hazırlanan nakış sözlüğü kitapçığındaki kumaş parçalarının çoğu, birbirine gevşek bir şekilde dikilerek oluşturulmuştur. Sayfaları sabitlemek için ipek, eldiven derisi ve Portekizce metinli yazı kâğıtları kullanılmıştır. Malzemelerin geri dönüşümü ve kitapçığın kompakt yapısı, bunun profesyonel bir terzi için tamamen pratik bir referans çalışması olduğunu ve sergileme amaçlı olmadığını da göstermektedir. Bu kitaptaki bazı desenlerin, 16. yüzyılda İber yarımadasındaki olası kökenini yansıtan "İspanyol dikişi" olarak da adlandırılan çift dikişle işlenmiş olduğunu söylemek mümkündür (*Booklet Of Embroidery And Drawnwork*, t.y.) (Resim 3.5).

Resim 3. 6. Amerika'ya ait kanaviçe Mason, Elizabeth,1783 (*Elizabeth Mason's Sampler*, t.y.)

18. yüzyıl, nakışın dünyaya yayıldığı zamandır. Doğu'da Japon ipeğinden yapılan kimonolar benzersiz bir zerafet sergilerken, Avrupa'da her iki cinsiyet için moda olan giysilerin zengin ve kaliteli işlemlerle süslendiği bilinmektedir. Köylü toplulukları, yine bu dönemde geleneksel tekniklerini Avrupa'da geliştirmeye devam etmiştir. Göç edenlerin çoğu, Amerika'ya nakışlı parçalar getirmişler ve geleneksel işlerine yeni teknikler eklemişlerdir (Aiken, 1999, s.12).(Resim 3.6).

Resim 3. 7. Örnek bezi, Mary Ann Body, 1789, İngiltere. Müze numarası T.292-1916. © Victoria ve Albert Müzesi, Londra. Frances M. Beach tarafından verilmiştir (*Embroidery a History Of Needlework Samplers*, t.y.)

Resim 3. 8. Sampler, E. Pratt, 1886, İngiltere. İngiltere'de, 19. yüzyılda örnek bezi, (*Embroidery a History Of Needlework Samplers*, t.y.)

18. yüzyılın başlarında; İngiliz desenli deneme amaçlı yapılan kanaviçe işlemeli kumaşların tipik formatı, daha kare bir şekle dönüştürülerek uzun, dar bir ürüne

dönüştürülmüş, duvarda bir resim veya baskı tarzında sergilenebilecek bir ürün haline getirilmiştir. Dekoratif bordürler, resimli tasarımlar, ahlaki veya dini ayetlerin yanı sıra tekrarlanan desenler ve harfler sergilenmeye devam etmiştir. 18. yüzyılın ortalarına gelindiğinde, yerel ayrıntılarla kişiselleştirilmiş bir ev ve bahçe motifi favori bir konu haline gelmiştir (*Embroidery a History Of Needlework Samplers*, t.y.) (Resim 3.7-3.8).

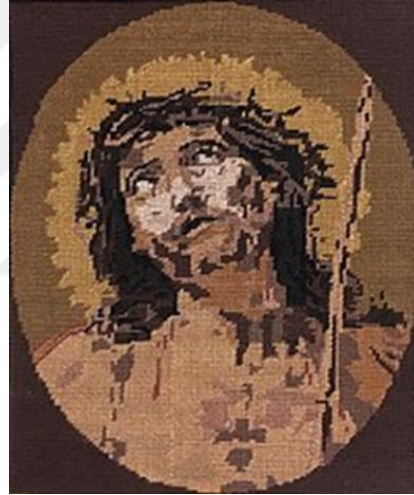

Resim 3. 9. Yunanistan’a ait kanaviçe, 19. Yüzyıl (*Textile, Medium*, 2020)

Yunanistan’a ait 19.yüzyıl kanaviçe örneğinde, düz ve pamuklu beyaz zemin üzerine mavi ipliklerle sekiz köşeli yıldız motiflerinin işlendiği görülmektedir (*Textile, Medium*, 2020). (Resim 3.9).

Resim 3. 10. Kanaviçe ile yapılan el yapımı masa örtüsü- İtalya – 1970 (*Handmade Tablecloth Made In Cross Stitch- Italy - 1970s, t.y*)

Resim 3. 11. 1890'lardan İsa'nın kanaviçe ile işlenmiş tablosu (*Kanaviçe, 2022*)

Yıllarca kanaviçe işlemeli bu üretim tarzı, cinsiyet ayrımı ile sadece kadın ile bağdaştırılmıştır. Evimizi süsleyen havlu, sandalye ve masa örtüleri, raf örtüleri, perdeler, minderler ve kilimler kanaviçe ile süslenmiştir.

Tarihsel olarak İtalya, parlak ve renkli nakış konusunda uzun bir geleneğe sahiptir. On üçüncü ve on dördüncü yüzyıllarda manastır işlemleri, tasarımların ve motiflerin ince keten kumaş üzerinde geçersiz kılındığı, ana hatların ve arka planın renkli ipekle işlendiği daha basit bir stil geliştirmiştir. Motifler, özenle hazırlanmış kaydırma işiyle çevrelenmiş kuş veya hayvan çiftlerinin geleneksel tasarımlarından güçlü bir şekilde etkilenmiştir. Bu ilk eşyalar çoğunlukla dini amaçlarla kullanılmıştır; örneğin sunak örtüleri ve cüppeler (*Assisi Nakışı, 2023*). (Resim 3.10-3.11).

Resim 3. 12. İrlanda kanaviçe bordür işleme (Orr ve Clarke, 2002, ss.33-86)

İrlanda kanaviçe (celticcrossstitch) motifleri ise su, ateş, toprak ve hava motiflerinden oluşmaktadır (Orr ve Clarke, 2002,s.15). İşleme, medeniyetler arasında yıllar boyunca yaygınlaşmıştır; Aynı konular farklı ve çok uzak medeniyetlerde bulunabilmektedir. Örneğin; Anadolu'nun birçok bölgesinde bulunan kanaviçe üzüm motifi, yerel İrlanda kanaviçe motiflerinde de (Celticcrossstitch) görülebilmektedir (Horoz ve Taştepe, 2019, ss.135-140).(Resim 3.12).

Resim 3. 13. İsveç'te işlenmiş kanaviçe işlemeli masa örtüsü (*Swedish Embroidered Table Runner*, t.y.)

İsveç'teki en eski nakış buluntuları, Viking Çağı dediğimiz döneme denk gelen 9. ve 10. yüzyıllar arasındaki döneme aittir. Avrupa'da nakışın gelişimi ile birlikte Hristiyan kilisesi büyümeye başlamış ve birçok ülkede kraliyet ailesi güç kazanmıştır. Güçlerini ve zenginliklerini göstermek için dekore edilmiş giysiler, duvar süsleri ve masa örtüleri şeklinde süs eşyaları üretilmiştir (*Embroidery – From*,t.y.) (Resim 3.13).

Resim 3. 14. Rusya da yapılmış bir kanaviçe deseni (Morrer,P.,K., 2005)

Resim 3. 15. İpek Eşarp El Yapımı Bulgar Nakışı kanaviçe diye adı geçen eşarptaki kanaviçe işlemesi.(*Silk Scarf Handmade Bulgarian Embroidery*, t.y.)

Her kültür kendi kültürel değerlerini geleneklerinin kurallarıyla oluşturmuştur. Estetik, malzeme, konsept, ideoloji ve tekstil gibi kültürel değerler temelinde birbirleriyle etkileşime girmişlerdir. Son yıllarda bu gelişmeler hem kültürel, hem coğrafi hem de kimlik açısından farklı bölümlerde disiplinler arası deneyimlerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu deneyimler sanatsal çalışmaları da etkilemiştir. Sanatkârlar, bazen dolaşırken, kimlikleri ve hatıraları ile yeni bir ortamda geleneksel ve modern algı arasındaki yerlerini bulmaya çalışmak zorunda kalmışlardır (Resim 3.14-3.15).

Kanaviçenin Anadolu'ya Avrupa'dan çok daha geç geldiğine inanılmaktadır. Türkler tarafından 16. yüzyıldan beri kullanılmış, ancak 19. yüzyıldan sonra yaygınlaşarak Anadolu'daki Türk halk işlemleri arasına yerleşmiştir (Demirel, 2016, s.382). Kanaviçe 19. yüzyıldan sonra Türk işlemeciliğinde popüler hale gelen birkaç iğneden biridir (Barışta, 1997, s. 45). 20. yüzyılda yayılabilmesi kolay olması ve fazla iplik

kullanılmaması nedeniyle kullanılan iğne tekniklerinden biri olmuştur (Barışta, 1995, s.90). 20. yüzyılda Anadolu'nun hemen her bölgesinde en popüler iğne tekniği olarak kullanılmıştır (Barışta, 1997,s.45). Aslında bu türün sayılı örneklerinden biri olan Slav iğneleri ve iğnelerin ilk örnekleri ve nakış tekniği açısından kanaviçe iğnelerinin ilk örnekleri 16. yüzyıl saray işçiliğinde bulunmaktadır (Barışta, 1995, s.22). Her iki iğnenin de 17. yüzyılda bir önceki yüzyıla göre arttığı gözlenmiştir (Barışta, 1995, s.66). Anadolu'da 20. yüzyılın işleme teknikleri arasında en çok kullanılan iğne tekniği kanaviçedir. Yapılan araştırmalarda kanaviçe işinin il merkezine yakın bölge ve köylerde yaygın olduğu, özellikle Ankara-Beyşehir, Mersin-Tarsus, Konya-Hadim, Ankara-Ayaş, Afyon-Emirdağ, Adana-Örcün gibi merkezlere yakın bölge köylerde yaygın olarak kullanıldığını göstermiştir (Barışta, 2005, s.212).

Anadolu'da kullanılan kanaviçe işlemeli tekniğinde kullanılan motiflerin konularında; insanlar duygularını ve iletmek istedikleri doğal güzelliği somut ya da soyut ya da her ikisinin bir bileşimi olarak sunmuşlardır. Bunun yanı sıra, kullanılan konularda bitki formlarının hakim olduğu gözlerden kaçmamaktadır (Çolakoğlu, 2006, s.186). Anadolu'nun bazı yörelerinde geometrik formların kullanımı da mevcuttur (Altun, 2004, ss.55-66).

Resim 3. 16. Kanaviçe yatak takımlarından detay (Yasemin Özdemir Arşivi)

Kanaviçe tekniğinin ve yapılışının basit olması nedeniyle ülkemizde hala yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Türkiye'nin birçok yöresinde kanaviçe olarak bilinen kanaviçe, genellikle genç kızların çeyizlerinde, yaşlıların sandık ve bohçalarında kullanılan yastık ve battaniye gibi örneklerde yaygın olarak rastlanmaktadır (Nas, 2012, ss.1621-1629). (Resim 3.16).

1960'lı yıllarda İngiltere'de okul ve kolejlerde okutulmaya başlanan kanaviçenin, birçok ülkede lonca ve cemiyetlerde öğretildiği bilinmektedir. Gelişmekte olan makine

teknolojinin ve diğer modern teknolojilerin gelişmesinin sanatta nakış ve kanaviçenin popülaritesini artırdığını söylemek yanlış olmaz (Aiken, 1999, s.13).

1960'lı yıllarda hızlı gelişen teknolojik gelişmelerin, ekonomik konforla birleşerek Amerika ve Avrupa'da tasarım, üretim ve tüketim biçimlerini etkilemiştir. Modernizm ve işlevselcilik kavramların göz ardı eden tasarım, kalıcılıktan ziyade değişim ve çeşitliliği ön plana çıkarmıştır. Tasarımda, geleneksel sanatların estetik algısı yerine, teknoloji ve bilimle gelişen, yeni üretim yöntemlerinin yardımıyla şekillenen ifade biçimleri yer almaktadır (Jackson, 1998, s.15).

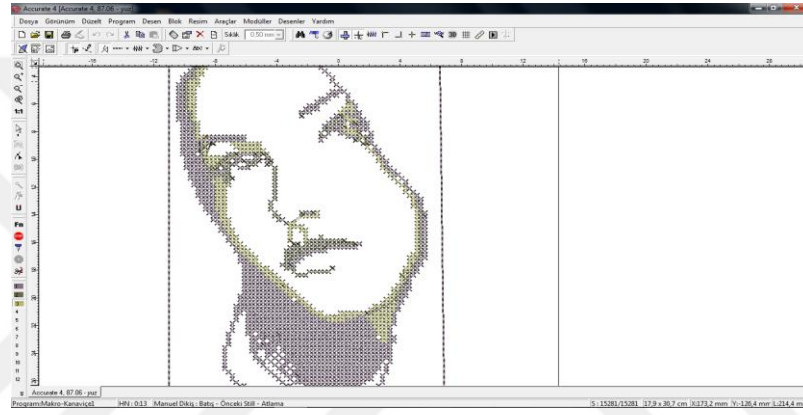
Günümüzde teknoloji ile birlikte kanaviçelerin değeri artmış, daha fazla desen ve malzeme kullanılmıştır. Özellikle 2009 yılında kanaviçe üretimi ve özelliğini kaybetmeden kullanımı yurt içi ve yurt dışı çalışmalarda görülmektedir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte el sanatları ürünlerinin yurt içi ve yurt dışı satışlarını kolaylaştırarak, dünya çapında işleme, topluluk yaşam tarzını gösteren, kümülatif olarak tasarlanmaya devam etmiştir. Eskiden bir geçiş noktası olan ve genellikle çeyizlerimizde, ev tekstili ve giyim gibi eşyalarda kullanılan kanaviçe günümüzde çeşitli giyim ve aksesuarların yanı sıra, hediyelik eşya ve sanat eserlerinde de kullanılmaktadır.

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte makineleşmenin hızla yayılması sonucunda, daha önce elle yapılan birçok işin yerini makinelere almaya başlamıştır. Bugün birçok insan makine nakışı yaparak geçimini sağlamaktadır. Makine nakışı hemen hemen her nesne üzerinde uygulanabilecek özelliğe sahiptir. Günümüzde insanlar iş ve sorumlulukların yanı sıra kısa sürede yapılabilecek eylemlerle kendilerini ve çevrelerini süslemeye çalışmaktadırlar. Bu nedenle makine nakışı ilgi görmekte ve insanlar zamandan ve ekonomiden tasarruf etmek için makine nakışını tercih etmektedirler (Anonim, 2006, s.9).

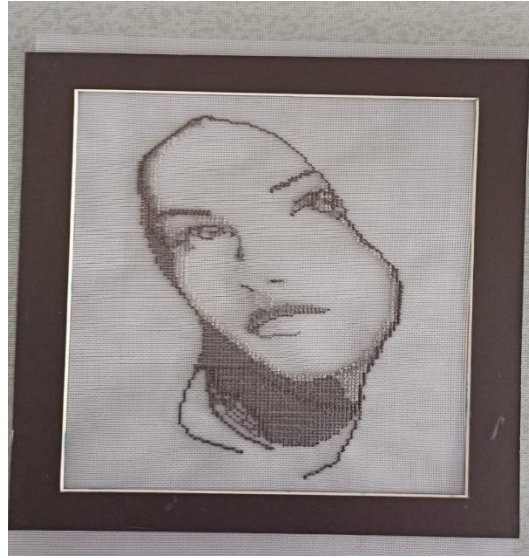
Geleneksel yöntemlerin yaratıcı ve yenilikçi gelişmelerle yeniden yorumlanmasıyla tasarım alanında yeni kavramlar gelişmekte ve özel malzemelerle uygulanarak yeni olanaklar sunulmaktadır.

Son yıllarda çeşitli disiplinlerin artan ilgi ve merak ile birlikte tasarım, sanat, mühendislik ve bilim alanları kendi özlerini değiştirerek yeni bilgi ve yeni anlayışlar ortaya çıkmaktadır (Koçak, 2017, s.144).

Kumaş üzerine işlenecek şablonun; tarayıcı kullanarak bilgisayara aktarılması, tercih edilen derecede büyötmek veya küçölmek, farklı kompozisyonlar oluşturmak, renklendirmek, iplik seçmek, nakış tekniklerini belirlemek ve düzenlemek gibi hazırlık çalışmalarını büyük ölçüde azaltmaktadır. Üretim için nakış tasarımı, diskete kaydedilerek veya elektronik transfer sistemi aracılığıyla bilgisayar destekli üretim yapabilen elektronik nakış makinesine aktarılabilir. Elektronik nakış makinelerinde; işlenmiş nakışları bir katalog halinde düzenleyerek onları daha düzenli ve nakış için uygun hale getiren farklı bilgisayar programları bulunmaktadır (Köklü ve Koçak, 2008,ss.310-317).

Resim 3. 17. Kanaviçe işleme dijital nakış program görüntüsü (Emine Ketencioğlu arşivi)

Resim 3. 18. Kanaviçe işleme dijital nakış (Emine Ketencioğlu arşivi)

Dijital nakış asla bir tarama ve dönüştürme işi değildir. Tasarımların yaratılması, sanatın yeniden yorumlanması gerektiğinin anlaşılması, vektör çiziminden elde edilen becerilerin kullanılması, kumaşın işlenmesi sanatsal kullanımı için bu karma sanatı,

matematik, zanaat ve dijital makine nakışı, tasarımdan nakışa kadar tüm süreçler basitleştirilmektedir. Nakış makinesinde işlenen nakış desenlerini katalog halinde düzenleyerek daha düzgün ve işlenebilir hale getiren çeşitli bilgisayar programları bulunmaktadır (Koçak,2018 ss.95-96).(Resim 3.17-3.18).

20. yüzyıl içerisinde, kanaviçelerde feminist desenlerin ortaya çıkmasıyla, kadınca temalar ve desenlerin yanı sıra bazı kanaviçe işlerine sahip olan koleksiyonlar, nakışçıların tüm nakışları önemli bir sanat formu olarak görmelerini sağlamıştır.

Geleneksel dokumalarda korunan motifler ise kompozisyonlar ve estetik kriterler toplumun tarihi ve inançları tarafından şekillenmekte ve çok az değişikliklerle varlığını sürdürmektedir. Sosyolojik, psikolojik, ekonomik, coğrafi ve kültürel değişim ve gelişmelerin geleneksel işlemlere de yansıdığı görülmektedir. Ancak geleneksel bir işlemeli yapısı olması, onu içsel bir dinamiğe itmiş ve postmodern dönem, var olan yerel ve kültürel unsurların evrensel kalıplara kaydırılmasına tanık olmuştur.

3.2. KANAVİÇE TEKNİĞİ HAKKINDA GENEL BİLGİ

Kanaviçe, dokumanın iplikleri üzerine yürütülen iğneler grubunun iplik sayarak yapılan ve halk işlemleri arasında en yaygın olan nakış türüdür. Kanaviçe, seyrek dokunmuş keten kumaşın renkli ipliklerle yapılan işlemdir (Demirel, 2016, s.382).

3.2.1. Kanaviçe Yapımında Kullanılan Malzemeler

Resim 3. 19. Muline (*Puppets Muline*,t.y.)

Resim 3. 20. Pamukaki (*Pamukaki İpi*,t.y.)

Resim 3. 21.Koton (*La Mia Mini Cottony*,t.y.)

Resim 3. 22.Dantel kukaları (*Dmc Dantel İpliği*,t.y.)

Resim 3. 23. Çamaşır İpeği (*Çamaşır İpeği,t.y.*)

Resim 3. 24. İbrişim (*İbrişim Nedir, t.y.*)

Resim 3. 25. Kordone (*İplik Üretimi Kordone,t.y.*)

Resim 3. 26. Filoş (*Floş Nedir,t.y.*)

Resim 3. 27. Nylon İplikler (*Naylon İplik,t.y.*)

Resim 3. 28. Kordon (*Kordon İp,t.y.*)

Resim 3. 29.Şeritler (*Hobimos Somon Şerit Polyester,t.y.*)

Resim 3. 30. Rafya (*Rafya İp, t.y.*)

Kanaviçe, etamin, çuval, goblen, Bursa keteni, Panama keteni, Rize keteni, yün tela gibi sayılabilir kumaşlar üzerine muline, pamukaki, koton vb. pamuklu iplikler, keten kukalar (dantel kukaları), çamaşır ipeği, ibrişim, kordone ve floş gibi iplik türleri ile işlenebilmektedir. Kanaviçe işleme doğrudan sayılabilen kumaşlar üzerine uygulanabildiği gibi sayılamayan veya dokusuz yüzeylere de uygulanabilmektedir. (Resim 19-3.20-3.21-3.22-3.23-3.24-3.25-3.26-3.27-3.28-3.29-3.30).

Resim 3. 31. Kanaviçe Beziyle Yapılışı (*Kanaviçe Bebek Mendili Yapılışı, 2019*)

Kanaviçe bezi seyrek dokunuşlu bir kumaş türüdür. Sayılması mümkün olmayan kumaşlar üzerine teyellenerek ve kanaviçe iğnelerinin uygulanmasına yardımcı olmaktadır. Bu dokuma etamin dokumaya benzeyen daha ince bir dokuya sahiptir. Kullanılan kumaşın yapısı iki kumaşı birbirinden ayırmaktadır. Kanaviçe bezi, pürüzsüz kumaşlara dahi uygulanabilen ve çalışılabilen çok gözenekli ve işlemesi kolay bir kumaştır. Kanaviçe bezi, keten, kenevir, kumaş ve jüt gibi sert liflerin düz

dokumalarından yapılan nadir görünümlü bir tekstildir. Günümüzde keten ipliklerden dokunmakta ve kolalanmaktadır. Kanaviçe kumaş, sık ipliklerin iki sıra atkısı ve çözgü yönlerinde eşit aralıklarla dizilmesiyle çift dokunarak kare delik görünümü veren bir kumaş elde edilmektedir. Bazı kanaviçe kumaşlarda küçük kareler, bazılarında ise büyük kareler bulunmaktadır. Halk arasında küçük kareli kumaşlara "sıkı kanaviçe bezi" ve büyük kareli kumaşlara "ince kanaviçe bezi" olarak adlandırılmaktadır. Kanaviçe kumaşının sık ve seyrek olması motiflerin büyük ya da küçük olmasını etkilemektedir. Kanaviçe kumaşı, işleme ile esas kumaş arasında kullanılan bir gereçtir. İşlenecek motif veya suyun (bordürün) ölçülerine uygun kesilen kanaviçe kumaşı esas kumaş üzerine teyellenir. İpliği sayılamayan kumaşlar üzerine, dokumanın iplikleri sayılarak uygulanan kanaviçe tekniğini işleme imkânı sağlar. İşleme sırasında kanaviçe kumaşının karelerinden faydalanılır. İşleme bitirildikten sonra kanaviçe kumaşı, en ve boy ipliklerinden çekilerek yok edilir. Uygulanan kanaviçe işleme tekniği esas kumaş üzerinde kalır. Kanaviçe işleme tekniği, üzerine uygulandığı kanaviçe kumaşının adını taşımaktadır (İlker, 1992, ss.9-10).(Resim 3.31).

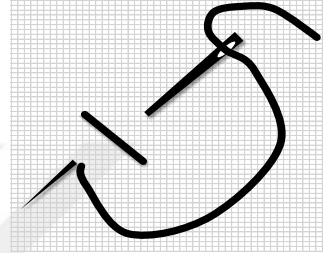
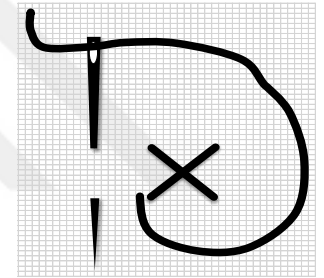
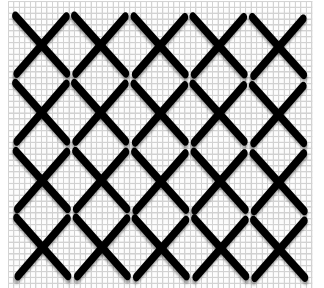
Resim 3. 32. Etamin Üzerine İşleme (*Image Gallery For: Stunning Cross Stitch New Pattern*, t.y.)

Gözükızıl, 1962 de belirtildiği gibi kanaviçe tekniği ilk zamanlar etamin kumaş üzerine işleme yapıldığı için bir dönem kanaviçenin etamin işi olarak da anıldığı anlaşılmaktadır. (Gözükızıl, 1962, s.91).(Resim 3.32).

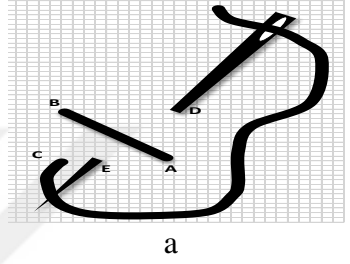
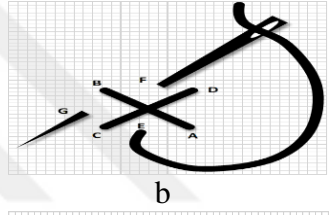
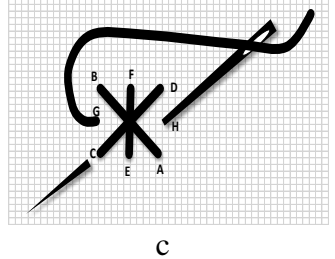
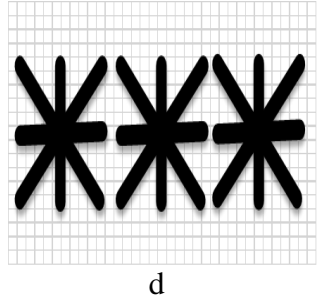
3.2.2.Kanaviçe Yapımında Kullanılan İğne Teknikleri

Kanaviçe yapımında; Kanaviçe Tek İğnesi (Çizim 3.1), Kanaviçe Çift İğnesi (Çift Çapraz İğne–İzmir İğnesi)(Çizim 3.2) kullanılmaktadır. Litaratüre bakıldığında bazı kaynaklarda Yarım Çapraz İğnesi (Çizim 3.3), Dikey Çapraz İğnesi (Çizim 3.4), Diyagonal Çapraz İğnesi (Çizim 3.5), Çift Düz Çapraz İğnesi (Çizim 3.6), Çift Örgülü Çapraz İğnesi (Çizim 3.7), Hristo Teyeli İğnesi (Çizim 3.8), Pirinç İğnesi (Çizim 3.9), kullanıldığı görülmektedir. Bunların dışında İran Çapraz İğnesi, Belçika Çapraz İğnesi, Örgülü Cezayir İğnesi, İki Yönlü İtalyan Çapraz İğnesi, Yunan Çapraz İğnesi, Rus Çapraz İğnesi, Ermeni Çapraz İğnesi gibi ülke adlarıyla anılan çapraz iğne çeşitleri ve Üçlü Dikdörtgen Çapraz İğnesi (Uzun Uçlu Çapraz İğne), Çift Leviathan (Ejderha) İğnesi, Montenegrin (Sıradağ) İğnesi, Dikdörtgen Çapraz İğnesi, Geniş Çapraz İğnesi, Uzun Kollu Çapraz İğnesi, Çapraz Ve Dikey Versiyonlu İğnesi, Alternatif (Değişken) Çapraz İğnesi, Çift Uzun Kollu Çapraz İğnesi, İkili Çapraz İğnesi, Çift Yönlü İkili Ters Çapraz İğnesi, İki Yönlü Çapraz İğnesi, gibi isimlendirilmiş çapraz iğne gruplarının kanaviçe tekniği adı altında uygulandığı görülmektedir (Coast Sewing Group, 1977).

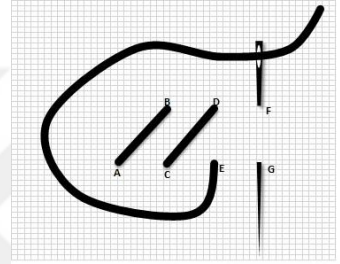
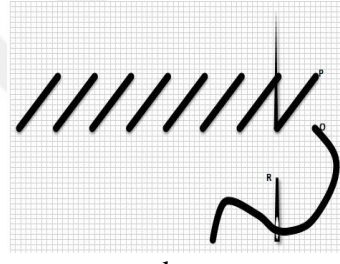
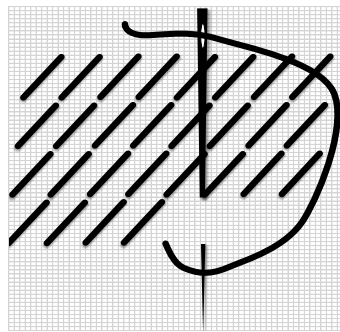

İşlem	KANAVİÇE TEK İĞNESİ YAPMAK	İşlem No	1
KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER		$\Rightarrow$ İşlem Parçası $\Rightarrow$ İğne, iplik $\Rightarrow$ Desen $\Rightarrow$ Nakış makası	
İŞLEM BASAMAKLARI			
- İpliği iğneye geçiriniz ve ucunu düğümleyiniz. - İğneyi sayılabilen kumaşın uygun bir noktasından batırıp, başlama noktasından çıkarınız. - Çizim a'deki gibi iğneyi üç iplik sağa, üç iplik aşağıya verev olarak batınız. - Üç iplik sola sayarak iğneyi kumaşın yüzeyine çıkarınız. - Üç iplik yukarı üç iplik sağa sayarak iğneyi verev olarak batınız. (Çizim 3.1a-3.1b) 3.1b ve 3.1c de görüldüğü gibi 2,3,4, ve 5 basamakları tekrarlayarak gerekli sayıda kanaviçe tekniğini tekrarlayınız.		 a b c	
		Çizim 3.1	

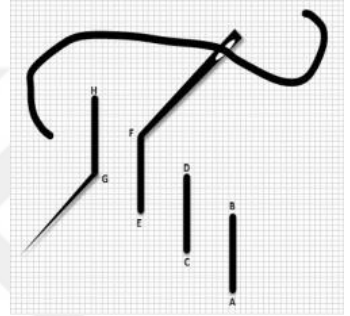
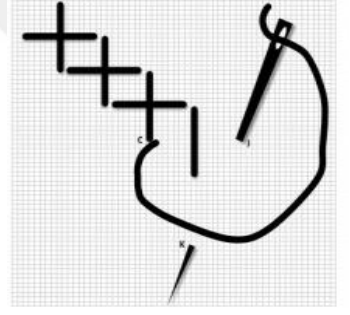
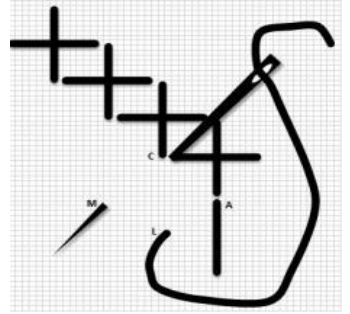
Çizim 3. 1. Kanaviçe tek iğne yapılışı (Yasemin ÖZDEMİR)

İşlem	KANAVİÇE ÇİFT İĞNESİ YAPMAK	İşlem No	2
KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER		$\Rightarrow$ İşlem Parçası $\Rightarrow$ İğne, iplik $\Rightarrow$ Desen $\Rightarrow$ Nakış makası	
İŞLEM BASAMAKLARI			
- İpliği iğneye geçiriniz ve ucunu düğümleyiniz. - İğneyi sayılabilen kumaşın uygun bir noktasından batırıp, başlama noktasından çıkarınız. - Çizim a'deki gibi iğneyi dört iplik sağa, dört iplik aşağıya verev olarak batınız. - Dört iplik sola sayarak iğneyi kumaşın yüzeyine çıkarınız. - Dört iplik yukarı dört iplik sağa sayarak iğneyi verev olarak batınız. (Çizim 3.2a-3.2b) - Dört iplik aşağıya iki iplik sola sayarak iğneyi kumaşın yüzeyine çıkarınız. - Dört iplik yukarı sayarak iğneye batınız. - İki iplik sola iki iplik aşağıya sayarak iğneyi kumaşın yüzüne çıkarınız. (çizim 3.2c) - Dört iplik sağa sayarak iğneyi batırınız. 2,3,4,5,6,7,8 ve 9. Basamakları sırasıyla tekrarlayarak kanaviçe çift iğnesini elde ediniz. (Çizim 3.2d)		 a b c d	
		Çizim 3.2	

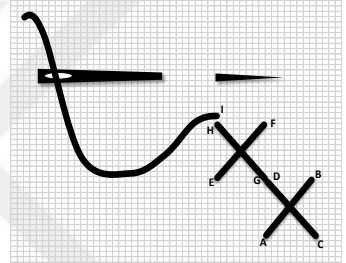
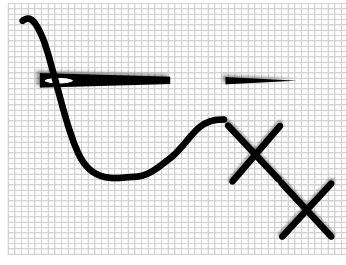
Çizim 3. 2. Kanaviçe çift iğnesi (Çift Çapraz İğne–İzmir İğnesi) yapılışı (Yasemin ÖZDEMİR)

İşlem	KANAVİÇE YARIM ÇAPRAZ İĞNESİ YAPMAK	İşlem No 3
KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER	⇒ İşlem Parçası ⇒ İğne, iplik ⇒ Desen ⇒ Nakış makası	
İŞLEM BASAMAKLARI		
- İpliği iğneye geçiriniz ve ucunu düğümleyiniz. - İğneyi sayılabilen kumaşın uygun bir noktasından batırıp, başlama noktasından çıkarınız. - Çizim a'deki gibi iğneyi dört iplik sağa, dört iplik aşağıya verev olarak batırınız. (Çizim 3.3a) - Dört iplik sola sayarak iğneyi kumaşın yüzeyine çıkarınız. (Çizim 3.3b) 3 ve 4. Basamakları sırasıyla tekrarlayarak kanaviçe yarım çapraz iğnesi elde ediniz. (Çizim 3.3c).		 a b c
		Çizim 3.3

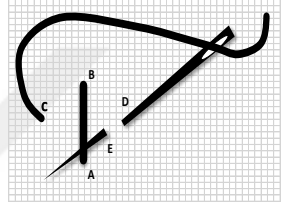
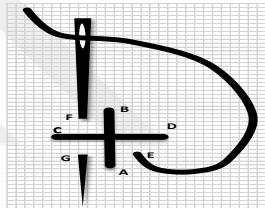
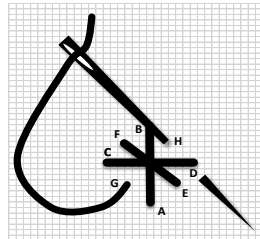
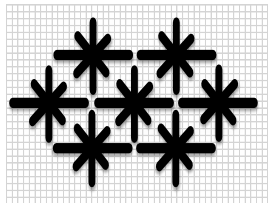
Çizim 3. 3. Yarım çapraz iğnesi yapılışı (Yasemin ÖZDEMİR)

İşlem	KANAVİÇE DİKEY ÇAPRAZ İĞNESİ	İşlem No	4
	YAPMAK		
KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER	⇒ İşlem Parçası ⇒ İğne, iplik ⇒ Desen ⇒ Nakış makası		
İŞLEM BASAMAKLARI			
- İpliği iğneye geçiriniz ve ucunu düğümleyiniz. - İğneyi sayılabilen kumaşın uygun bir noktasından batırıp, başlama noktasından çıkarınız. - Çizim a'deki gibi iğneyi sağ alt köşeden sol üst köşeye doğru kare oluşacak şekilde batırınız. - Batılan noktadan iki iplik aşağıya ve sola sayılarak iğneyi çıkartınız. - Tekrar 4 iplik sayarak yukarı doğru batırınız. - Sıra sonuna kadar 3. ve 4. basamaktaki işlemleri sıra sonuna kadar devam ettiriniz (Çizim 3.4b). - İkinci sıraya başlamak için çizim 3.4c'de görüldüğü gibi batılan noktadan aşağı ve sola doğru 2 iplik sayarak iğneyi çıkarınız. 4 iplik sağa sayarak (diğer ilmeğin ucu) iğneyi batırınız. 3. ve 4. basamakları sırasıyla tekrarlayarak kanaviçe dikey çapraz iğnesi elde ediniz. (Çizim 3.4c)		 a b c	
		Çizim 3.4	

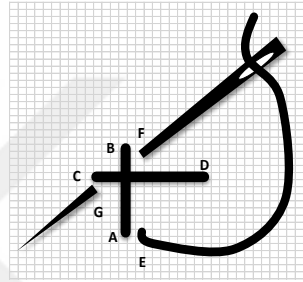
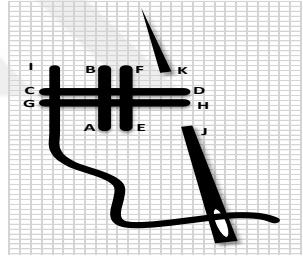
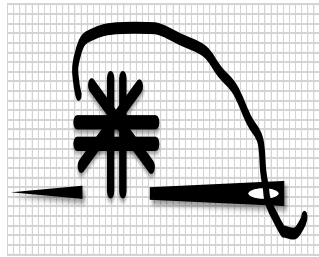
Çizim 3. 4. Dikey çapraz iğnesi yapılışı (Yasemin ÖZDEMİR)

İşlem	KANAVİÇE DİYAGONAL ÇAPRAZ İĞNESİ YAPMAK	İşlem No	5
KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER	⇒ İşlem Parçası ⇒ İğne, iplik ⇒ Desen ⇒ Nakış makası		
İŞLEM BASAMAKLARI			
1. İpliği iğneye geçirin ve ucunu düğümleyiniz. 2. İğneyi sayılabilen kumaşın uygun bir noktasından batırıp, başlama noktasından çıkarınız. 3. Kumaş üzerine çıkarılan iğne 4 iplik yukarı ve sağa sayılarak batırınız. 4. Batırılan noktadan sola doğru 4 iplik sayarak çıkartınız. 5. Tekrar aşağıya ve sola doğru 4 iplik sayarak iğneyi batırınız. İlk çapraz şeklini oluşturunuz. (Çizim 3.5a). 6. Son batılan yerden dört iplik sayılarak ilk çaprazın sağ köşesinden çıkarınız. 7. 4. basamaktaki işlemleri tekrarlayınız. Sıra sonuna kadar uygulama yaparak kanaviçe diyagonal çapraz iğnesi elde ediniz (Çizim 3.5b).		 a b	
		Çizim 3.5	

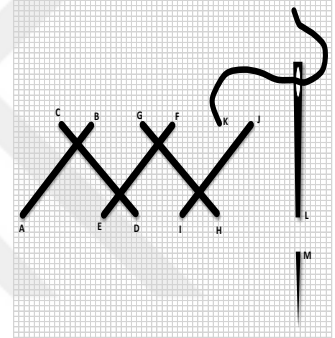
Çizim 3. 5. Diyagonal çapraz iğnesi yapılışı (Yasemin ÖZDEMİR)

İşlem	KANAVİÇE ÇİFT DÜZ ÇAPRAZ İĞNESİ YAPMAK	İşlem No	6
KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER	⇒ İşlem Parçası ⇒ İğne, iplik ⇒ Desen ⇒ Nakış makası		
İŞLEM BASAMAKLARI			
1. İpliği iğneye geçiriniz ve ucunu düğümleyiniz. 2. İğneyi sayılabilen kumaşın uygun bir noktasından batırıp, başlama noktasından çıkarınız. 3. 4 iplik yukarıya sayarak batırınız. 4. 2 iplik sola ve aşağıya doğru sayarak iğneyi çıkarınız. 5. 4 iplik sola sayarak iğneyi batırınız (Çizim 3.6a). 6. 4 iplik aşağıya sayarak iğneyi çıkarınız (Çizim 3.6b). 7. 4 iplik yukarı 4 iplik sağa sayarak iğneyi batırınız. 8. 2.3.4.5.6. ve 7. İşlem basamaklarını tekrarlayarak desen alanızı tamamlayınız (Çizim 3.6d).		 a b c d	
		Çizim 3.6	

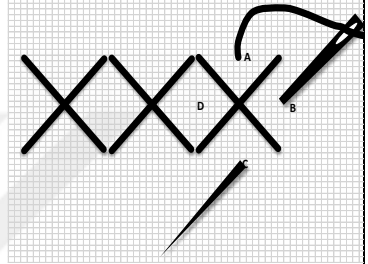
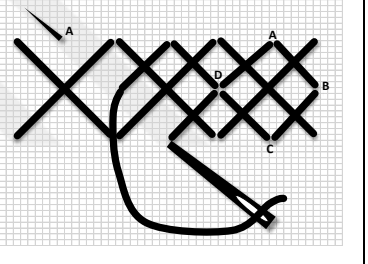
Çizim 3. 6. Çift düz çapraz iğnesi yapılışı (Yasemin ÖZDEMİR)

İşlem	KANAVİÇE ÇİFT ÖRGÜLÜ ÇAPRAZ İĞNESİ YAPMAK	İşlem No
		7
KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER	⇒ İşlem Parçası ⇒ İğne, iplik ⇒ Desen ⇒ Nakış makası	
İŞLEM BASAMAKLARI		
- İpliği iğneye geçiriniz ve ucunu düğümleyiniz. - Başlangıç noktasından (A) 8 iplik yukarı sayarak (çizim 3.7a) iğneyi batırınız. 2 iplik sola ve 2 aşağıya sayarak iğneyi çıkarınız. - Sağa doğru 8 iplik sayarak iğneyi batırınız. - Daha sonra iğnenin ilk çıkarıldığı noktanın (A) bir iplik sağından iğneyi çıkarınız (E). 8 iplik yukarıya sayarak iğneyi batırınız (F) (Çizim 3.7b) - Bu defa yatay atılan ilk ipliğin başlangıç noktasından (C) bir iplik altından iğneyi tekrar çıkartınız. 8 iplik sağa sayarak iğneyi batırınız. (H) (Çizim 3.7b). 6 iplik sağa 6 iplik aşağıya verrev olarak iğneyi batırınız. (J) (Çizim 3.7c). 6 iplik sola sayarak iğneyi çıkarınız. 6 iplik yukarı 6 iplik sağa sayarak iğneyi verrev olarak batırınız. - İlk verrev atışın çıkış noktasının 1 iplik altından iğneyi çıkarınız. (Çizim 3.7c) - İlk verrev atışın batış noktasının 1 iplik altından iğneyi batırınız. 2-13. işlem basamaklar dahil tekrarlanarak çift örgülü çapraz iğnesini istediğiniz sayıda yapınız.		 a b c
		Çizim 3.7

Çizim 3. 7. Çift örgülü çapraz iğnesi yapılışı (Yasemin ÖZDEMİR)

İşlem	KANAVİÇE HRİSTO TEYELİ İĞNESİ YAPMAK	İşlem No	8
KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER	$\Rightarrow$ İşlem Parçası $\Rightarrow$ İğne, iplik $\Rightarrow$ Desen $\Rightarrow$ Nakış makası		
İŞLEM BASAMAKLARI			
1. İpliği iğneye geçiriniz ve ucunu düğümleyiniz. 2. İğneyi sayılabilen kumaşın Başlangıç noktasından (A) iğneyi çıkarınız. 3. 4 iplik yukarı 4 iplik sağa sayarak iğneyi batırınız. 4. 2 iplik sola sayarak (C) noktasından iğneyi çıkarınız. 5. 4 iplik aşağıya (D) noktasından iğneyi batırınız. 6. 2 iplik sola sayarak iğneyi (E) noktasından çıkarınız. 7. 2.3.4.5. ve 6. basamakları sırasıyla tekrarlayarak desen alanını tamamlayınız (Çizim 3.8a)		 a	
		Çizim 3.8	

Çizim 3. 8. Hristo teyeli iğnesi yapılışı (Yasemin ÖZDEMİR)

İşlem	KANAVİÇE PİRİNÇ İĞNESİ YAPMAK	İşlem No	9
KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER	⇒ İşlem Parçası ⇒ İğne, iplik ⇒ Desen ⇒ Nakış makası		
İŞLEM BASAMAKLARI			
- İpliği iğneye geçiriniz ve ucunu düğümleyiniz. - İğneyi sayılabilen kumaşın uygun bir noktasından çıkarınız. 8 iplikten büyük çapraz iğne yapınız (Bkz. Çizim 3.1). - Küçük çapraz iğnelerin oluşturulabilmeleri için daha önce yapılan büyük çapraz iğnenin 4 iplik solundan iğneyi çıkarınız (A). 4 iplik sağa 4 iplik aşağı sayarak (B) noktasına iğneyi batırınız. 4 iplik aşağıya 4 iplik sola sayarak iğneyi kumaşın yüzeyine çıkarınız (C). (C) noktasından 4 iplik yukarı 4 iplik sağa sayarak iğneyi (B) noktasına batırınız. (B) noktasından 8 iplik sola sayarak (D) noktasından iğneyi çıkarınız. (D) noktasından 4 iplik aşağıya 4 iplik sağa (C) noktasından iğneyi batırınız. (D) noktasından iğneyi tekrar çıkarınız. (D) noktasından 4 iplik yukarı 4 iplik sağa sayarak iğneyi (A) noktasına batırınız. 4. 5. 6 .7. 8. 9. 10. ve 11. işlem basamaklarını tekrarlayarak istenilen sayıda pirinç iğnesini uygulayınız (Çizim 3.9b).		 a b	
		Çizim 3.9	

Çizim 3. 9. Pirinç iğnesi yapılışı (Yasemin ÖZDEMİR)

3.2.3. Kanaviçenin Kullanım Alanları

Kanaviçe işi, duvar panoları, minder yüzeyleri, kanepeler ve sandalye yüzeyleri, paspaslar gibi parçalarda kullanılmaktadır. Ev eşyalarında; zeminin boş olduğu yüzeylerin üzerine kanaviçe işi desenleri ve bordürlerle bezemeler yapılan işlemler; yatak takımları, sofra takımları, sehpa ve masa örtüleri, seccadeler v.b. parçalarda kanaviçe işi kullanılmaktadır. Giyim Eşyalarında ise; bluzlar, ceketler, elbiseler, yelekler, çocuk takımları, gecelikler ve sabahlıklarda kanaviçe işi kullanılmaktadır. Son zamanlarda kanaviçe işlemleri kıyafetlerin süslemelerine girmiş ve herkesin ilgisini çekmiştir. Kanaviçe işlemleri yün kazaklarda, yün montlarda ve ceketlerde görülmektedir. Aksesuar olarak; kemer, çanta, gözlük kılıfı, kravat, kutu kapağı, namaz örtüsü, yaka, flor vb. gibi ürünlerde için uygulanmaktadır (İlker,1992, s.17-18).

3.2.3.1.Kanaviçenin Çağdaş Sanatta Kullanımı

Tekstil tasarımı alanında etnik, kültürel ve yerel unsurların tasarımlarda kullanılması eğiliminin 1970'li yıllardan sonra, günümüzde tekrar bir yükselme gösterdiği, tasarımlarda farklılık ve özgün olmanın yüceltilmesi, kimlik kavramını özünde yeniden biçimlendirdiği görülmektedir. Bu durumda etnik, kültürel ve bölgesel unsurları içeren koleksiyonlarda bir artış gözlenmektedir, bu da yeni etnik ve bölgesel kimliklerin keşfedilmesine yönelik bir eğilimi ortaya koymaktadır.

İşlevlerinden soyutlanan nesneler göstergeye dönüştüğünde, kendisi dışındaki başka anlamların taşıyıcısı durumuna geçmektedir. Gösterge bilimsel tutuma göre; tüm nesneler kendileri dışındaki başka şeylere atıfta bulunan göstergelere dönüşme potansiyeline sahiptirler (Sankır, 2018, ss.525-526).

Geleneksel nakış, geleneksel sanatın mükemmelliğini bünyesinde barındıran büyük bir kültürel mirasın önemli bir parçasıdır. Artık toplumun ve ekonominin gelişmesi, bilgi sistemlerinin yenilenmesi ve estetik anlayışın değişmesiyle birlikte onda yeni bir istek uyanmış ve çağdaş sanatı keşfetmeye başlamıştır. Günümüzde sosyal zevkler, değişen yaşam tarzları ve teknolojik donanımlar yeni boyutlara ulaşmış, geçmişin izlerini taşıyan çeşitli tekstil sanatları ve süslemelerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Kanaviçe tekniği sayesinde, birçok sanatçı ve yayının katılımıyla yeni biçimler ve yeni ifade biçimleri geliştirilmiştir. Kanaviçe işi bir zanaat olarak hala önyargıları

yıkmak için mücadele etmektedir, ancak çok çeşitli işleri kapsayan ve çağdaş temaları araştıran yeni bir teknik olarak ta kendini göstermektedir.

Karen Rosenberg, 70'li yıllarda fırçaları iğne ve ip karşılığında satan sanatçıların feminist ifade için kullandıkları ve günümüzde hem kadınların hem de erkeklerin galerilerini el yapımı heykeller ve işlemelerle doldurduğu nakış sanatını irdelemektedir. Feminist sanatta kadınlar, 'işleme' anahtar kelimesi altında hem profesyonel hem de deneyimli amatörler olarak çok çeşitli örnekler sunarak, üretmeye devam etmektedirler (Parker, 2010, s. xi).

Feminist sanatlarda, kanaviçe desenlerinde işlemenin resimsel niteliğinin ağır bastığını söylemek mümkündür. 21. yüzyılda kanaviçe, bilgisini büyük ölçüde zenginleştirmiştir. Sadece tuval olarak kumaş, fırça olarak iğne ve boya olarak ta iplik kullanan resim örnekleri değil, aynı zamanda heykeller, enstalasyonlar, performans gösterileri, sokak sanatı, grafikler ve daha fazlası. Cam, seramik, metal, plastik, ahşap ve daha fazlasının animasyonlu çalışmaları bile içeren kanaviçeli örnekler, her gün çok sayıda malzeme kullanarak yapılan özgün çalışmalarla çağdaş sanatın statüsünü sağlamlaştırmaktadır.

İşleme ve kanaviçe üzerine milyonlarca kişinin eğitime, kitaplara ve videolara olan talebi, bu eski zanaata talebin önümüzdeki yıllarda da devam edeceğini göstermektedir (Aiken, 1999, s.12). Kanaviçe, ev tekstili ve giyimin yanı sıra diğer alanlarda da karşımıza çıkmaktadır.

Resim 3. 33. Kanaviçe sokak çalışmaları (*19 Artists Creatively Pushing the Boundaries of Embroidery*,2016)

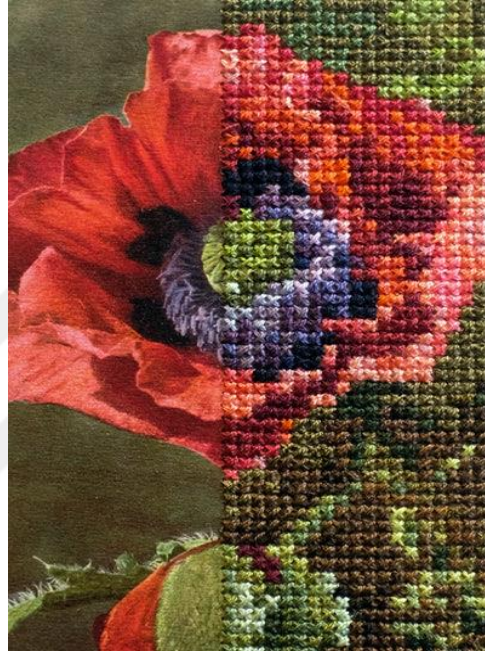
Kanaviçe, sokak sanatı-sokak grafiti kavramını alarak artık benzersiz bir şey yaratmak için birleştirmiştir. Sanatçılar, sokakları, renkli ipliklerle süslemek için halka açık sanatsal sergiler yaratmaktadırlar. Basit ama canlı tasarımlarını çitler üzerine kanaviçe ile işleyen tasarımcılar, çiti olan alanları, yoldan geçenleri neşelendirmek amacıyla renklendirmektedirler (*19 Artists Creatively Pushing the Boundaries of Embroidery*,2016) (Resim 3.33).

Resim 3. 34. Francesca Colussi Cramer, sanatı (*Sierzputowski*,2019)

Francesca Colussi Cramer, Kuzey Galler, İngiltere'den bir tekstil sanatçısı ve tasarımcıdır. Sanatçı, İngiltere'de tekstil tasarımı eğitimi almadan önce İtalya'da edebiyat ve kadın tarihi okumuştur. İtalyan sanatçı Francesca Colussi Cramer, Küçük bir antika dükkânı keşfettiğinde, bulduğu fotoğrafların üzerine kanaviçeler işlemeye başlamıştır. Mağazadaki eski fotoğraflar ve kartpostallar için nostaljik hale getirip ve orijinal eserle görsel ve fiziksel bir kontrast oluşturmak için iplikler eklemeye

başlamıştır. Colussi Cramer, bulduğu görüntüleri, eski kartpostalları ve fotoğrafları modern, üç boyutlu bir perspektifle dönüştürerek yeniden bağlamsallaştırmaktadır. Geleneksel feminen olarak tanımlanan ortamlar aracılığıyla, 'verili' geçmiş ile bugün arasında diyalog kurarak sanat, tasarım ve zanaat olarak sayılan şeylerin kesişimini keşfetmektedir. Sanatçı, kanaviçe tekniklerini kullanarak eski fotoğraflar ve kartpostallarla benzersiz bir çalışma stili geliştirmiştir (Sierzputowski, 2019).(Resim 3.34).

Resim 3. 35. Han Cao, Mevcut orijinaller serisinden' 'Kendini yansıma: 12 Mart 1972''
(Han Cao, t.y.)

Han Cao, el nakışı konusunda uzmanlaşmış, kendi kendini yetiştirmiş bir elyaf sanatçısıdır. Eski fotoğraflarının ve kartpostallarının çoğuna yeni bir soluk getirmenin bir yolunu bulmaya çalışırken, sanatsal çabalarının önünü açmıştır. Halen Dallas, Teksas'ta yaşayan sanatçının eserleri dünya çapında özel koleksiyonları da bulunmaktadır. Sanatçı, geçmişin insanlarını bugünün insanlarıyla buluşturan fotoğraflarda çağdaş hikâyeler yaratmayı hedeflemektedir (Han Cao, t.y.).(Resim 3.35).

Resim 3. 36. Han Cao, Mevcut orijinaller serisinden''Büyük kırmızı haşhaş ile natürmort''(*Han Cao*, t.y.)

Cao, özellikle daha derin bir hikâye sunan görüntülere ilgi duyduğunu ve eklenen boyut ve renkle sihirli bir şekle dönüştüğünü, akıldan çıkmayan yüzlere ve basit manzaralara sahip fotoğraflara kanaviçe işlemesi yaparak, konuya duyarlılığını ifade etmeye çalışmaktadır.  alışmalarının bazılarında sanatçı bireylerin yüzlerini çiçeklerle kaplarken kıyafetlerine botanik baskılar eklemektedir. Diğerlerinde ise zaten orada olanı geliştirmek için renkli kanaviçe koyarak solmuş arka planı detaylandırmaktadır. Dünya mitolojileri de sanatçı için bir başka ilham kaynağı olmuştur (Cole, 2020).(Resim 3.36).

Resim 3. 37. Raquel Rodrigo, kanaviçe sanatı (Wang,2016)

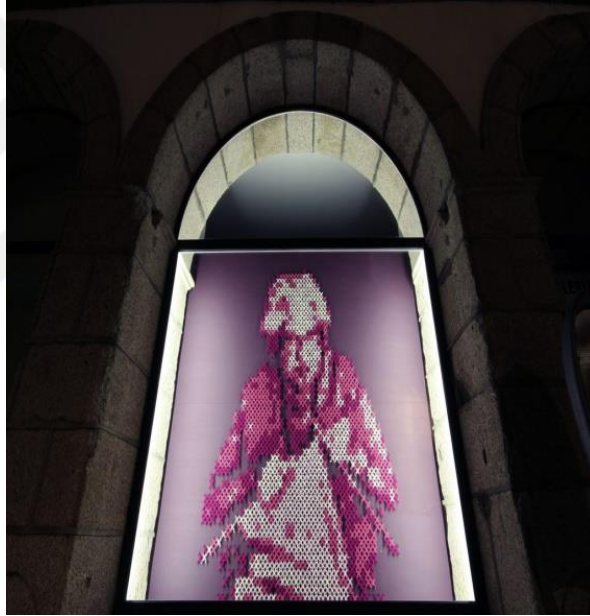

Resim 3. 38. Raquel Rodrigo, Kentsel Nakışları (*Raquel Rodrigo'nun Kentsel Nakışları*, 2017)

Senarist ve aynı zamanda tasarımcı olan Raquel Rodrigo, Madrid çevresinin cephesi için kanaviçe işini ortaya koymaktadır. Renkli enstalasyonlarını, tel örgüye sarılmış kalın ipliklerle büyük boyutlardaki kanaviçe işi teknikleriyle yapmıştır. Raquel Rodrigo'nun dekoratif açıdan eğlenceli piksel dokuları yaratan çalışmaları Valensiya'dan Madrid'e kadar rastlanmaktadır. Kurulum çalışmaları sırasında ülke genelindeki binaların duvarlarına kanaviçe desenleri koymak için kalın, renkli iplikler kullanmıştır (*Raquel Rodrigo'nun Kentsel Nakışları*, 2017). (Resim 3.37-3.38).

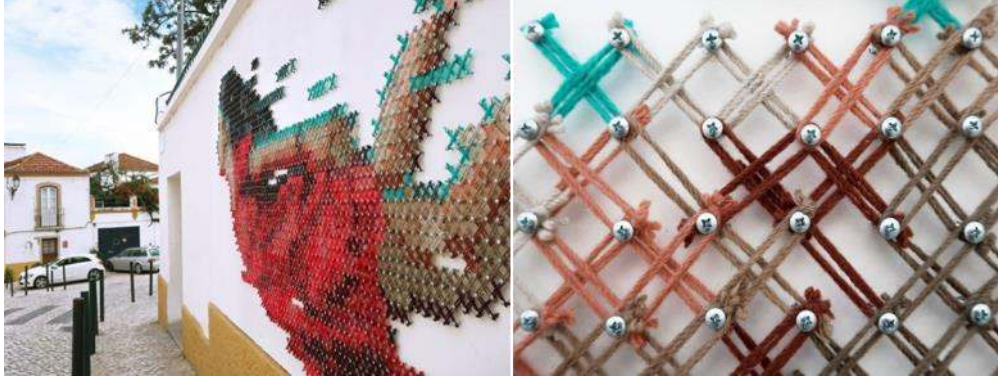
Resim 3. 39. Ana Martins, Sokak sanatından kanaviçeye (Naves,t.y.)

Resim 3. 40. Ana Martins, Sokak sanatından kanaviçeye (Ana MARTİNS,2018)

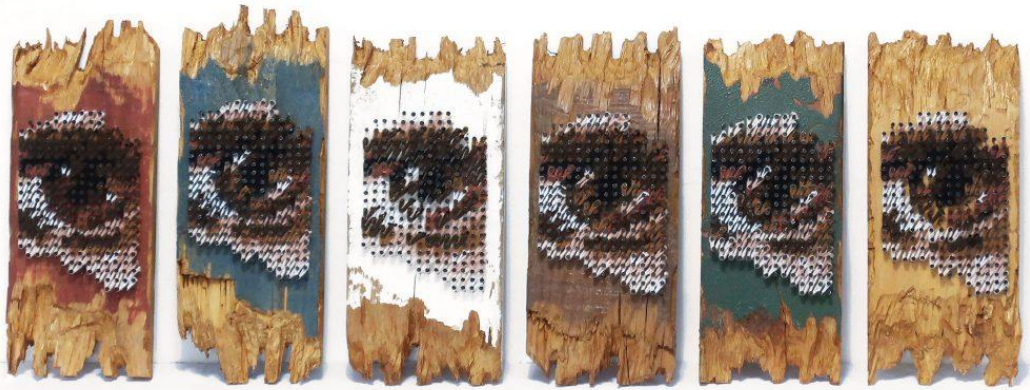
Ana Martins, Aheneah adıyla anılan Lizbon doğumlu bir sanatçı ve tasarımcıdır. Sanatçı, kanaviçe işini sokak sanatı da dahil olmak üzere türünün tek örneği eserlerini yaratmak için dijital ve analog süreçlerin birleşimini araştırmaktadır. Büyükannesinin nakış öğretilerinden etkilenmiş ve geleneksel teknikleri yeniden yorumlayıp modern grafiklere dönüştürmeye çalışmıştır. Martin, şehirlerin surlarını resimlerle süsleyen ve şehre renk katan isimlerden biridir. Ancak bunu bir grafiti sanatçısı gibi spreyle ve kalıplarla değil, kanaviçe tekniğinde yapmaktadır. Amacı, kültürler ve nesiller arasında köprü kuran geleneksel bir tekniği, çağdaş grafiklere dönüştürmek,

bağlamdan çıkarmak ve bağlamı yeniden inşa etmektedir (Ana MARTİNS,2018).(Resim 3.39-3.40).

Resim 3. 41. Ana Martins, Portekiz sokaklarını kanaviçeyle donatma (Ana MARTİNS,2018)

Martins tıpkı kanaviçe işi gibi vidalar üzerine iplikler üzerinde çapraz sardığı yün ipliği kullanma becerisi neredeyse onun imzası haline gelmiştir. Sanatçı, tekniğe hâkim oldukça daha büyük eserler vermiştir. Portekiz sokaklarına yerleştirdiği “switch-over”, “noglasstohold me back” ve “semear” gibi çalışmaları yaklaşık 2 x 5m boyutlarındadır. Bu parça için yaklaşık 700 metre ip ve yaklaşık 2300 vida kullanmıştır. Çalışmaları son yıllarda aralarında Wool, Vu Lizbon ve Estau'nun da bulunduğu çeşitli şehir sanat festivallerinde ve sergilerinde sunuldu. Sanatçı ayrıca Portekiz'in farklı yerlerinde kanaviçe atölye çalışmaları da düzenlemektedir (Burgaz,2019).(Resim 3.41).

Resim 3. 42. Ana Martins, (*The Amazing Craftsmanship Of Cross-Stitch Street Art in Portugal*,2019)

Martins kanaviçe tekniğini tüm çalışmalarında kullandığı yün ile belirgin hale getirirken, yün dokuma için yapı ve bağlantı noktalarını yaparken de çeşitli boyutlarda vidalar kullanmaktadır (Resim 3.42).

Resim 3. 43. Inge Jacobsen, kanaviçe dergi kapakları (Alexander, 2011)

Inge Jacobsen , nakış ve kolaj işiyle uğraşan İrlanda doğumlu sanatçıdır. Çağdaş sanata girmek için bir ifade aracı olarak işlemeyi kullanmayı seçmiştir. Görüntülerin aşırı doygunluğuyla ilgilenen Jacobsen, buluntu görüntüleri kullanarak, gazete makalelerinden reklamlara, dergi kapakları dahil olmak üzere her şeyi kanaviçe tekniğinde işleyerek, benzersiz işler yaratmanın peşinde olmuştur. Sanatçı, geçmişin ve günümüzün moda ikonlarını en ince ayrıntısına kadar keşfedip, en önemli moda dergilerinin kapaklarını ve reklamlarını ve ayrıca jet sosyetenin tanınmış kişiliklerini inanılmaz sanatsal doğrulukla yeniden yaratmanın peşinde olmuştur. Özellikle parlak olan fotoğrafları, halkı yeni ve özgün bakış açıları üzerinde düşünmeye davet etmeyi amaçlayan sanat yapıtlarının her zaman çıkış noktası olmuştur. Orijinal görüntüyle karşılaştırıldığında, nakış tekniğiyle yeniden yaratılan görüntü, zihninizi diğer alanlara yönlendirmek yerine, sizi dekore edilmiş yüzeye odaklanmaya zorlamaktadır. İzleyici, iğne ve ipliğin yarattığı, giysinin veya reklamı yapılan ürünün lüksünü ve savurganlığını azaltan desenlere odaklanmaktadır. Çalışması için seçilen tekniğin ek bir işlevi olan ve daha çağdaş kadınlığı bundan tamamen farklı bir ortamda tasvir eden uzak, neredeyse unutulmuş bir geçmişe bağlamaktadır. Bu iki karşıt kadın kavramı

arasındaki bağlantı, nakışla özellikle de Avrupa folklorik mirasında zamana saygı duyulan bir gelenek olan kanaviçe işi tekniğiyle gösterilmektedir. Konular, renkler ve mekân kullanımı ülkeden ülkeye değişirken, bu süreç birkaç aşamada dokunan ve buluşan tarihi ve sanatsal bir mirasın parçası olmuştur. Konuyu ortaya çıkarmak için kullanılan Assisi nakışından manzaralar, köşeleri ve kenarları tanımlamak için kullanılan Macar stili, kanaviçe işlemeli rustik masa örtüleri veya yastıklar için geometrik süslemelere dönüştüğü bir “x” oluşturmak için çaprazlanmış bir dizi iğne işinden oluşan bu teknik, bugün İnge Jacobsen'inki gibi yenilikçi projeler sayesinde birçok çağrışım ve ifadeye sahiptir (*School Of Stitched Textiles*, 2020). (Resim 3.43).

Caroline Harrius, sanat tarihindeki cinsiyet hiyerarşilerinin çağdaş toplumdaki zanaat alanını nasıl etkilediğine ve tipik kadın zanaatına kendi tarzında nasıl değer verdiğine her zaman ilgi duymuştur. Bu nedenle, dekoratif porselen vazolar ve nakışlar gibi geleneksel ev içi nesnelerle çalışarak, bu cinsiyetlendirilmiş nesneleri çağdaş bir bağlamda yeniden değerlendirmeye çalıştığı pratiğinde geri kazanmaya çalışmaktadır.

Caroline Harrius'un çalışmaları hem seramiği hem de işlemeyi geleneksel bağlamlarından ayırarak, bunları birleştirip dönüştürerek, her geminin sınırlarını genişletmekte ve sanatsal tekniklerle yeniden değerlendirmektedir. Bu durum izleyicilerin özellikle dokularla ilgili kendi anlayışlarını sorgulamasına neden olmaktadır. Çömleğin kumaş gibi yumuşak olup olmadığını veya iğne ile ipliğin kili delegecek kadar güçlü olup olmadığını hissetmelerini belirtmektedir (Burgaz,2022).

Resim 3. 44. Caroline Harrius, Seramik ve Kanaviçe (Burgaz,2022)

Çiçek işlemeli vazolarında tarihsel olarak iki yerli zanaatı birleştirmektedir. Sanatçı, uzun kapları şekillendirerek, onları ipliğin geçebileceği kadar büyük küçük deliklerle çivilemektedir. Hazır kanaviçe işi deseni veya Harrius'un kendi çiçek motifleriyle süslenmiş, bitmiş vazolar yarı işlevseldir. Özellikle cinsiyet ve zanaat ile dekorasyon ve amaç arasındaki ilişkileri keşfeden sanatçı, seramik vazolar üzerine çiçek desenleri işlemektedir. Algıları çarpıtan Harrius, bu narin parçaları, sanki dikişli lifleri sırlı bir kabın etrafına sarmış veya paralel bir şekilde kavisli bir formu taklit etmek için yontulmuş kumaş gibi görünmektedir (Burgaz,2022).(Resim 3.43).

Resim 3. 45. Guillaume Delvigne, IonnaVautri, Porselen kutuya kanaviçe uygulanması (*Panier Perce*, t.y.)

Guillaume Delvigne, IonnaVautri ile birlikte bir 3D yazıcıda kanaviçe desenlerini işleyebilmek için çeşitli objeler üretmiş ve bunları yün iplik kullanarak 2005 "One Off" model fikirleri sergisi için "PanierPerce" isimli kâseyi yapmıştır (OtroDiseno, 2015).

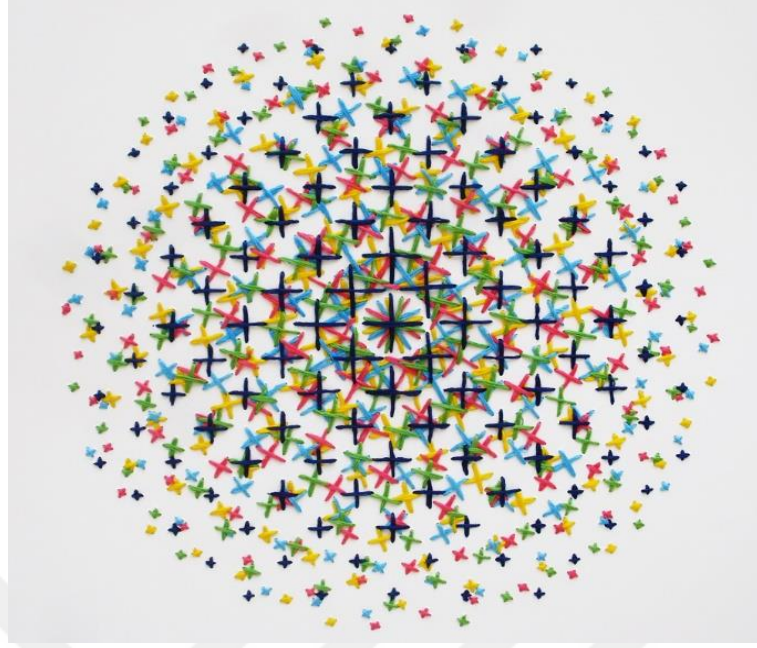
Daha sonra ikili, Industrial serisini 2008 Milano Mobilya Fuarı'nda herkesin bir işleme kiti ile kendi kanaviçe desenlerini uygulayabileceği porselen kutular ve kâseler şeklinde sunmuştur. (Resim 3.45).

Resim 3. 46. Beate Ingebretsen, Kanaviçe işlemeli tabak, 2013 (Ağatekin,2016)

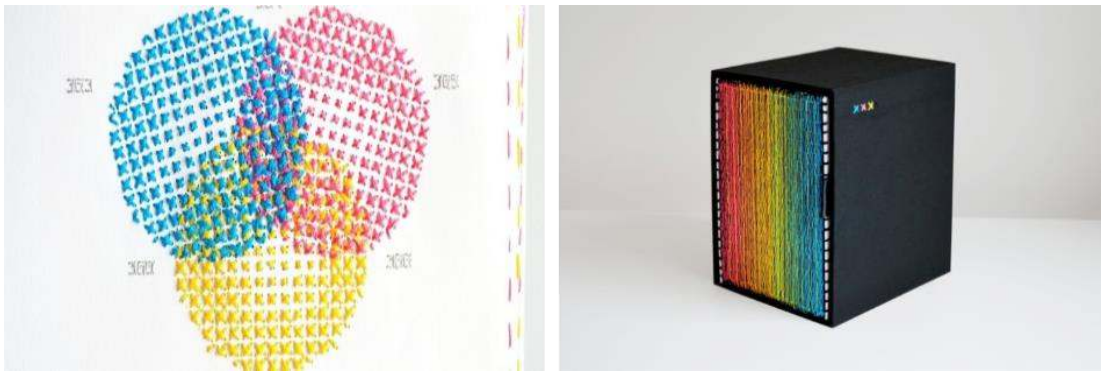
Norveçli grafik tasarımcı Beate Ingebretsen, Anne Udnnes seramik bir levhanın kenarına delikler açarak ve alışılagelmiş 'grafik tasarımı' yaratmak için Norveç kıyafetlerinden esinlenerek kanaviçe işlemeli bir tabak tasarlamıştır (Ağatekin,2016). (Resim 3.46).

Evelin Kasikov, Estonya Sanat Akademisi'nde Grafik Güzel Sanatlar okumuştur. Uzun yıllar reklam sanatları direktörü olarak görev yapan sanatçı, 2006 yılında Central Saint Martins'te eğitim almak üzere Londra'ya taşınmış ve 2008 yılında iletişim tasarımı alanında yüksek lisans derecesi ile mezun olmuştur. Sipariş üzerine yaptığı çalışmaların yanı sıra kendi başlattığı deneysel sanatçılar için kitaplar üretmeye devam etmektedir. Bu emek yoğun çalışmalar gerektirdiğinden genellikle birkaç yıla yayılmaktadır. Analog ile dijital arasındaki karşıtlıkları keşfetmeye devam eden sanatçı, matbaa hakkında bir kitabı, baskı olmadan basması ve işlemesinin tamamlanması altı yıl emek harcamıştır. Katalog, dikişlerle yaratılmış üç boyutlu renk çalışmalarından oluşmaktadır. Hassas biçimde düzenlenmiş renkli dikişler, dört renkli baskıda kullanılan noktaların stilindedir. Sanatçı bu benzerliği yaratmak için kanaviçede kullanılan çapraz dikiş tekniğini uygulamıştır (Good, 2015).

Resim 3. 47. Evelin Kasikov, Kate Spade için 'Çok renkli'. (Good,2015)

Noktacılık, Evelin'in ilham kaynağıdır. Rengin yanıltıcı doğası ve gördüğümüz şeyin aslında orada olmadığı, rengi yaratanın beyin olduğu gerçeğiyle derinden ilgilenmektedir. Bunu somut bir deneyim haline getirmek isteyen Evelyn, Kate Spade'in 2011 Play Multicolor ile Year of Color serisiyle bunu yapmıştır. Bu, sadece camgöbeği, macenta, sarı ve siyah değil, çok renkli ipliklerle diktği ilk parçaydı. Evelin, ona en çok ilham veren her şeyi kucaklarken farklı bir şey yapmanın zorluğunu sevmektedir (Good,2015).(Resim 3.47).

Resim 3. 48. Evelin Kasikov, El İşi CMYK Kataloğu, Swatchbook , 2016 (Burgaz,2021)

Resim 3. 49. Evelin Kasikov, El İşi CMYK Kataloğu, Swatchbook , Sayfalardan Detay, 2016 (Burgaz,2021)

Resim 3. 50. Evelin Kasikov, El İşi CMYK Kataloğu, Swatchbook, Sayfalardan Detay, 2016 (Burgaz,2021)

Resim 3. 51. Evelin Kasikov, El İşi CMYK Kataloğu, Swatchbook, Sayfalardan Detay, 2016 (Burgaz,2021)

Evelin Kasikov, zanaata yaklaşımı analitiktir ve grafik tasarım geçmişine sıkı sıkıya bağlıdır. Çalışmalarında hem dijital hem de zanaat yöntemlerini benzersiz bir şekilde birleştirerek kullanmaktadır. Nakışlı işleri bir bilgisayarda tasarlanarak, kâğıda delinmekte ve matematiksel hassasiyetle elde işlenmektedir. Evelin'in en iyi bilinen tekniği, CMYK-işleme, el yapımı bir baskı işlemidir. Dikişli tipografik çizimleri, birkaç isim vermek gerekirse Financial Times, WIRED ve The Guardian sayfalarında yer almaktadır (Good, 2015). (Resim 3.48-3.49-3.50-3.51).

Resim 3. 52. Evelin Kasikov, Analog/Dijital serisi.(Good,2015)

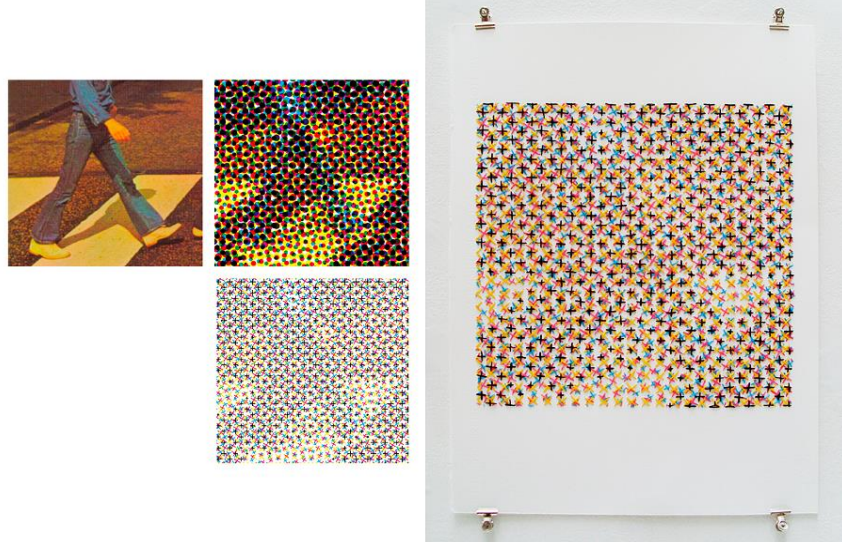
Evelin'in çalışmasında da Grafik Dikiş Stili, endüstriye nasıl uyum sağlayacağı hakkında hiçbir fikri olmayan bir akademik proje olarak başlamıştır. Ancak şimdi "nakışa karşı önyargılara meydan okuyan sanatçı dijital ve analog süreçlerini denemektedir. Mevcut analog/dijital projesinde, "analog ve dijital temaların dokunsal yorumlarını yaratma" yeteneğinin boyutunu göstermektedir. Burada pikseller ve noktalar nakış teknikleriyle fiziksel hale getirilerek ortaya çıkan nesneleri 'dijital zanaat' kavramıyla birleştirerek, basılı bir sayfanın ne olduğu fikrini kanaviçe ile çarpıtmaktadır (Good, 2015). (Resim 3.52).

Resim 3. 53. Evelin Kasikov, Çapraz Dikişli Portreler, Portre Projesi.(Good,2015)

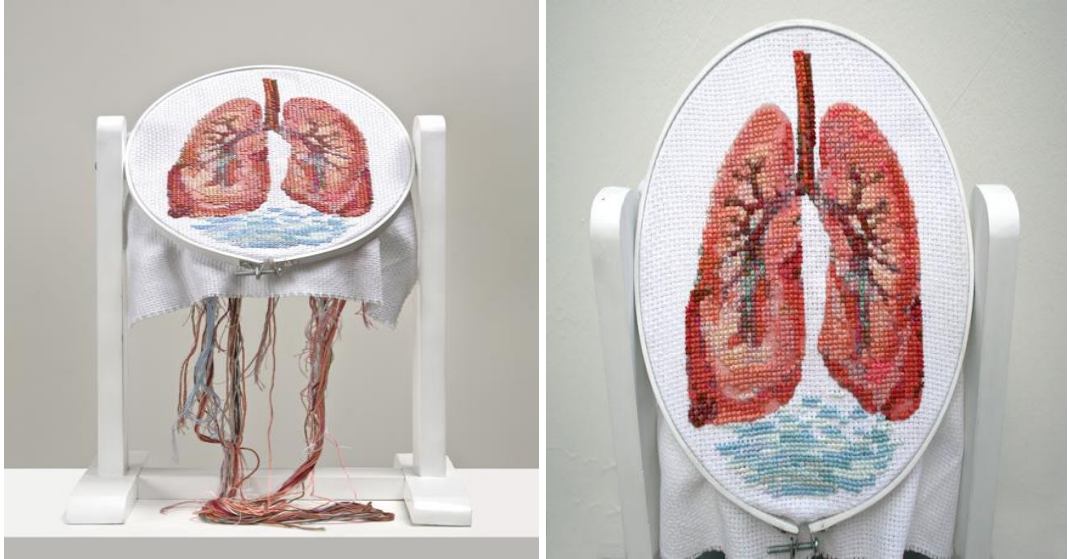
Tam bir nakış ustası olan Evelin Kasikov, aynı kanaviçe tekniği ile her görüntüyü pikselleştirerek yüzleri oluşturmak için geometrik dikiş stilleri ile farklı renk ve kalınlıklardaki ipliklerin bir kombinasyonu ile muhteşem portreler yaratmaktadır.

Evelin elle dikilmiş portreler yaratmaktadır. Bu tarzı farklı, "tek tek öğelerin noktalar değil, kareler, artılar, farklı ağırlıklardaki çizgiler gibi olduğu grafik noktacılık" olarak tanımladığı bir stille, fotoğrafları bir başlangıç noktası olarak kullanır. Görüntünün en önemli bölümünü oluşturmak için kontrasta bakarak, ardından en uygun dikiş yöntemine (çapraz çizgiler, kareler veya daha hafif dikiş) karar vermektedir. Daha sonra InDesign'da bu öğeleri kullanarak görüntüyü oluşturmaktadır. Dikişleri kağıt üzerinde işaretleyerek işlemeye başlamaktadır. Son olarak, Warhol ve Lichtenstein'ın pop-art'ını anımsatan, güzel pikselleştirilmiş niteliklere sahip 12 renkli portreden oluşan bir dizi olan 'Çapraz Dikişli Portreler' projesini oluşturmuştur (Good, 2015).(Resim 3.53).

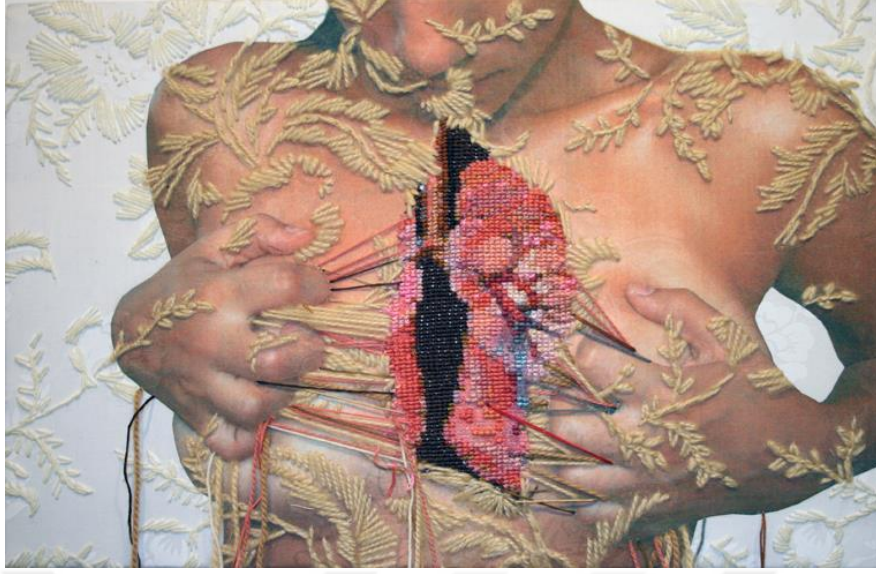

Resim 3. 54. Evelin Kasikov, Craft'tan alıntı müzikle buluşuyor (Good,2015)

Evelin'in, ister büyük ölçekli enstalasyonlar, isterse de takı tasarımı An Alleweireldt ile “Zanaat Müzikle Buluşuyor” projesi gibi diğer sanatçılarla işbirlikleri ile bir meydan okuma üstlenmekten ve kendini yeni alanlara itmekten korkmamaktadır. Evelin, nakışın ön yargılarına kesinlikle meydan okuyor ve onu diğer tasarım becerileriyle birleştirerek, kendi başına takdir edilmesi gereken yenilikçi ve neredeyse bilimsel bir uygulamalar yapmaktadır (Good, 2015).(Resim 3.54).

Resim 3. 55. Ana Teresa Barboza, Tuval üzerine nakış ve transfer, ahşap yapı (Barboza,2008)

Resim 3. 56. Ana Teresa Barboza, Kumaş üzerine nakış ve transfer 5 adet 32 x 4cm 2008 (Barboza,2008)

Sanatçı Ana Teresa Barboza, benzersiz ve dokunsal nakışlar yaratmak için çeşitli iplikler, yünler ve kumaşlar kullanmaktadır. Çizim ve fotoğrafları nakış ve trikolarla birleştiren sanatçı, duvarların ve çerçevelerin ötesine geçen beklenmedik şekiller üretmektedir. Barboza, parçalanmış insan formları, bitkiler, hayvanlar ve peyzajı oluşturan malzemeler arasındaki etkileşimi incelemektedir. Çalışmalarının çoğunda ip renkleri çerçeve sınırlarını aşmaktadır. Barboza, renkli kanaviçelerden, izleyiciye yayılan hareket, doku ve insani duyguları yaşatmaktadır. Çalışmalarını "sanatsal araçlar olarak giyim ve nakışı kullanarak gerçekleştirilebilecek farklı konseptlerle ilgileniyorum" diye açıklamaktadır (Hosmer, 2014).(Resim 3.55-3.56).

Severija, Litvanyalı bir sanatçıdır. Vilnius Sanat Akademisi'nde tekstil öğretmeni ve ev içi ve günlük nesnelere kanaviçe desenlerini uygulamasıyla önde gelen ünlü bir sanatçıdır. Severija, daha alışılmadık nesneleri kullanarak, temelde çiçek ve dekoratif desenleri doğrudan metal kovalar, arabalar ve mutfak gereçleri gibi günlük nesnelere kanaviçe ile işlemiştir. Seçilen her nesneyi boş bir tuval haline getirerek, insanların genellikle zarif ve büyüleyici olarak gördüğü geleneksel kanaviçenin görünümünü değiştirmeyi hedeflemektedir.

Severija'nın eserleri dekoratif anlamda güzel olarak tanımlanabilse de, bir hikâye anlatan, genellikle arkasında ironik bir mesaj olan sanat nesneleridir. Çiçek kanaviçe desenlerinden bazıları günümüzün kadın hobi dergilerinden türetildiği için, popüler

kültüre atıfta bulunarak, düşük ve yüksek sanat anlayışımızın yanı sıra sanat ve tasarım arasındaki ilişkiyle oynamaktadır.

Resim 3. 57. Kill for Peace, Severija Inčirauskaitė-Kriaunevičienė, 2016 (Burgaz, 2017)

Severija, metal kovalara, paslı küreklere, mutfak eşyalarına ve hatta araba kapılarına önce nesnelere delikler açarak kendine özgü kanaviçe desenleri uygulamıştır. Savaş Çiçek süslemelerinin çoğu, savaş sonrası dönemin geleneksel tekstillerine atıfta bulunan bir sanatçıdır. Çeşitli savaşlardan ve birkaç ülkeden gelen, narin çiçeklerle elle işlenmiş gerçek miğferler (*Kill for Peace*) başlıklı bu seri, Litvanyalı sanatçı Severija Inčirauskaitė-Kriaunevičienė'nin güçlü ve en güzel eseridir (Edwards, 2017). (Resim 3.57).

Resim 3. 58. Severija Inčirauskaitė-Kriaunevičienė, Şehir ve Ülke Arası, 2009. Metal kova, sulama kovaşı, süt kovaşı. Kanaviçe işi, delme (Edwards, 2017)

Resim 3. 59. Modestas Ežerskis, Severija Inčirauskaitė-Kriaunevičienė, 2015 (Burgaz,2017)

Resim 3. 60. Severija Inčirauskaitė-Kriaunevičienė, İkinci dünya savaşı flak uçaksavar silahı mermisi. Kanaviçe işi nakış, delme. (Modestas Ežerskis, 2019)

Resim 3. 61. Severija Inčirauskaitė-Kriaunevičienė, Kürek parçaları, ahşap, pamuk. Kanaviçe işi, delme (Edwards, 2017)

Resim 3. 62. Severija Inčirauskaitė-Kriaunevičienė, Tabak çalışması, Kanaviçe işi, delme (Giedre Budvytienė, 2008)

Severija, işlerinde çoğu insanın önemsiz olduğunu düşündüğü ayrıntılardan keyif aldığını ve sıradan bir insanın ve onun hayatından kesitleri eserlerinde önem kazandığını ve kişisel deneyimini ve tavrını ortaya koyan sanat eserleri yaratmaya yardımcı olduğunu belirtmektedir. Sanatçı, Arkaik Kanaviçe işi tekniği günümüzde genellikle pek zevkli olmayan, desenli, "kentsel" nakışlarla ilişkilendirilmektedir. Popüler kültürün "tatlı", kitsch unsurlarını seçip bunları estetikleştirilmiş tekstil nesnelere çevirerek, genellikle yüksek, elit ve daha az değerli sanat olarak adlandırılan şeyler arasında bölünmüş olan geleneksel sanat hiyerarşisini sorgulamaktadır (Severija Inčirauskaitė-Kriaunevičienė, 2010). (Resim 3.58-3.59-3.60-3.61-3.62).

Sanatçı Ulla Stina Wikander 1957 Göteborg doğumlu sanatçı, 10 yılı aşkın bir süredir, kanaviçe işleme koleksiyonu ve bugün 100'den fazla farklı tasarından oluşan büyük bir koleksiyonu bulunmaktadır. Sanatçı bu koleksiyonda kullandığı kanaviçe işlemlerini kendisi yapmamış, 10 yıl boyunca İsveç' teki küçük kasabaları gezip buralarda yaşayan insanlardan kanaviçeleri toplayarak yüzlerce kanaviçeyi biriktirmiş ve bir koleksiyon oluşturmuştur.

Resim 3. 63. (*Gündelik Eşyalara Sanatsal Dokunuşlar, t.y.*)

Resim 3. 64. Eski ile yeninin bütünleşmesi (*Gündelik Eşyalara Sanatsal Dokunuşlar, t.y.*)

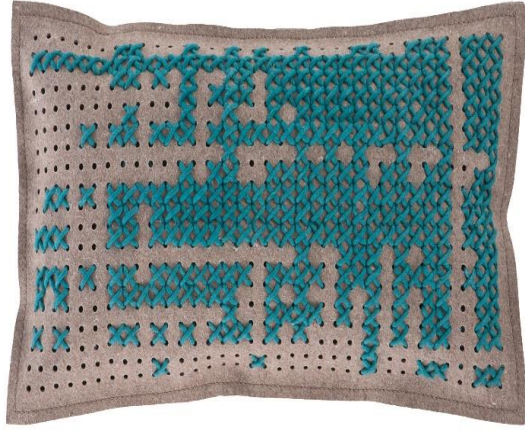
Sanatçı kapladığı objeleri hurdacıları, ikinci el satıcıları ve bitpazarlarını ziyaret ederek toplamaktadır. Ütü, fön makinesi, mikser, testere, joystick, ayakkabı, çanta, lamba, kitap, telefon gibi aklınıza gelebilecek her türlü nesneyi eserlerinde bulmak mümkündür. Sanatçı, kanaviçe gibi kadın işi sayılan malzemelerle kaplayarak ve anlamlarını değiştirerek, bu nesnelere güçlü mesajlar taşır hale getirmektedir (*Gündelik Eşyalara Sanatsal Dokunuşlar, t.y.*). (Resim 3.63-3.64).

Resim 3. 65. Keçe üzerine nakış, Charlotte Lancelot tarafından Gan halıları için tasarlanan kilim - işlemeli yan masa (Claessens, 2016)

Resim 3. 66. Kanaviçe, çağdaş evlerde, Canevas koleksiyonu kilim 170 x240 cm 2012 (*Gan İçin Canevas Koleksiyonu*, 2012)

Resim 3. 67. Canevas koleksiyonu Kanepeler 64 x 36 cm, 50 x 50 cm (*Gan İçin Canevas Koleksiyonu*, 2012)

Resim 3. 68. Canevas koleksiyonu Kanepeler 65 x 65 cm (*Gan İçin Canevas Koleksiyonu*, 2012)

Resim 3. 69. Ahşap yatak başlığı fikirleri, ahşap üzerine kanaviçe nakışı (Russ, 2014)

Kanaviçe işlemeli en popüler tasarımlarda, çiçekler veya etnik ve geleneksel desenlerin kullanıldığı gözlenmektedir. Sanatçılar ve tasarımcılar çok modern parçalar yaratmak için "alışılmışın dışında" düşünerek büyük ölçekli, sıra dışı malzeme kombinasyonları yapmaktan kaçınmamaktadırlar (Russ, 2014).(Resim 3.65-3.66-3.67-3.68-3.69).

Resim 3. 70. Nakış tasarımlı ahşap mobilya ve dekor aksesuarları dekorasyonda son trendleri (Russ, 2014)

Resim 3. 71. Ahşap ağ üzerine çiçek işlemesi, eski sandalyeleri geri dönüştürülmüş sandalye (McCullough, 2015)

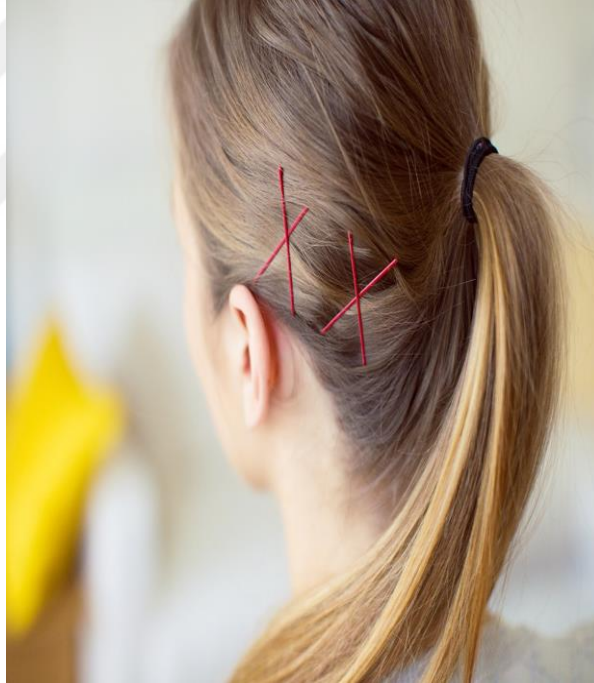
Resim 3. 72. Ahşap ağ üzerine işlenmiş kanaviçe (Holdefehr, 2019)

Nakışlı Ev Tekstili - Güzel kanaviçe işi tasarımlara sahip ahşap mobilyalar ve ahşap el sanatları, eski gelenekleri yeniden keşfederek ve modern iç tasarıma benzersiz ayrıntılar ekleyerek ev dekorundaki son trendir. Yüzyıllardır kumaşlar üzerine işlenen kanaviçeli muhteşem tasarımları artık modern mobilyalar ve işlemeli dekoratif

aksesuarların yanı sıra modern trendleri belirleyen şık ev trend ürünlerinde görmek mümkündür.

İşlemeli ahşap mobilyaların ve dekorasyonların nasıl çekici görünebileceğini gösteren yaratıcı fikirler koleksiyonu. Modern mobilyaları kanaviçe ile dekore etmek, eski ahşap mobilyaları ve ev dekorunun yeniden yapılandırılmasına ve geri dönüştürmeye veya yeni, taze bir görünüm için çok şık ve benzersiz mobilyalar ve ev vurguları oluşturulmasına yardımcı olabilmektedir.

Geleneksel ev kumaşlarından yapılan döşemeli mobilyalar ve dekoratif aksesuarlar, basit veya karmaşık nakış tasarımlarını sergilemek için harika bir yöntemdir. Tasarımcılar ayrıca güzel nakış görüntüleri, kanaviçe işleri, dekoratif desenler ve renkli iğneler yaratarak, ahşap mobilyalar ve modern keçe mobilyalar, dekore edildiklerinde gerçek şaheserlere dönüşmektedir (Russ, 2014).(Resim 3.70-3.71-3.72).

Resim 3. 73. Yeni moda olan kanaviçe saç modelleri (*Görünmez İle Güzel Saç Modelleri*, t.y.)

Resim 3. 74. Yeni moda olan kanaviçe saç modelleri (Mahan_Beauty_Salon, 2023)

Saç modelleri dünyasındaki son moda “hairtapestry”dir. En havalı saç stillerinde kanaviçe kullanılmaktadır. Saçlarda uygulanan kanaviçe, sadece yapanın değil yaptırmanın da çokça sabırlı olmasını isteyen, kolay olmayan aynı zamanda yetenek isteyen bir iştir. Saçların kasnakta sıkıştırıp gerektiğinden, bu saç üzerinde postiş saçlara yaptırmanız ve bu karışıklığı gidermek için bir faktördür (Koçak, 2021,ss.238-259).(Resim 3.73-3.74).

Resim 3. 75. Yeni moda kanaviçe dövme (Uğur BÖLÜKBAŞI,2023)

Yeni bir modanın başlangıcı sayılabilecek kanaviçeyi, dövme sanatçıları, minik çaprazlardan oluşan bu tekniği, insan teninde yepyeni bir sanata dönüştürmeyi başarmışlardır. Dövmeler ve nakışların aslında pek çok ortak noktası vardır. Her ikisinde de tasarımlar oluşturmak için iğneler kullanılır ve sanatçının cilde veya kumaşa her dokunduğunda kasıtlı olarak doğrusal işaretler yapmasını gerektirmektedir. Birleştirildiğinde, göz alıcı kanaviçe görünümleri oluşmuş ve nakış dövmeleri adı verilen yeni bir trend ortaya çıkmıştır. Dövmelerde klasik kanaviçelerde kullanılmayan farklı desenler ve modeller kullanılmıştır.

Konu iplikle resim yapmak olduğunda, iplik boyamadan serbest stile kadar dikişçilerin birçok seçeneği vardır. Nakış dövmeleri, eski uygulamadan ilham alan iki baskın yöneme sahiptir. İlk olarak Eva Karabudak tarafından popüler hale getirilen kanaviçe dövmesi, küçük “X” işaretlerinden oluşan tasarımlara sahiptir. Çoğu zaman, kanaviçe dövmeler, işlemeli bir yama veya giysi görünümünü alırken iplikler o kadar gerçekçidir ki deriden fırlamış gibi görünmektedir (Barners, 2019).(Resim 3.75).

Resim 3. 76. Eva Karabudak, Yeni moda kanaviçe dövme (*Kanaviçe Dövmeler*, 2015)

Eva'nın tasarımlarında kanaviçe işi motifleri önceki stili uluslararası bir Instagram fenomeni haline gelmiştir, şimdilerde ise en fazla birkaç santimetre çevresi olan minyatür bir balonun içinde gerçekçi ve gerçeküstü sahneler yaratarak bunu tamamen yeni bir seviyeye taşımıştır (*En Ünlü 10 Kadın Dövmeci*, t.y.). (Resim 3.76).

4.TASARIM VE UYGULAMALAR

Geleneksel malzemeler kullanarak sanat ve zanaata yeni bir tarz kazandırmanın yanı sıra, farklı motif ve renk tonlarını kullanarak zamanımız çağdaş tasarımlarına değer katılmaktadır. Tasarımcılar, çeşitli değişkenlere bağlı kalarak kanaviçe işinden esinlenmekte ve bu hareketle güncel olanları yeniden yaratma çabasındadır.

Düşüncede, malzeme ve sanat eserleri arasındaki soyut ilişkilerin geliştirilerek farklı disiplinlerle teknik bilgi ve tecrübelerin birleştirilmesi sonucunda yeni çıkış noktaları yakalanmıştır. Malzeme sınırının ortadan kalkması günümüzde sanatçıların her türlü hazır nesneyi sanatla ilişkilendirmesi ve eser oluşumunda pek çok imkânı da beraberinde getirmektedir.

Sanatçılar, kadın üretimlerine ve sanat alanında yapılan ayrımcılığa, kadınlara dayatılan kültürel kodlara ve onlara öğretilen toplumsal kodların temsillerine, savaş ve milli duygular ile ırkçılık, sınıf ayrımcılığı, taciz, tecavüz, baskı ve şiddet gibi konulara, doğa ve yok oluşluğa yönelerek daha katmanlı eleştirel bir yaklaşımda bulunmaktadır.

Çağdaş sanatta kanaviçe tekniğinin kullanımı ve alternatif malzemeler ile uygulanmasına ilişkin; araştırmacı tarafından milli duygular ve kültürel değerlerle bütünleşen motifli tasarımlar ile doğadan geri dönüşüme alternatif malzeme kullanımlarıyla 5 adet çalışma hazırlanmıştır. Cumhuriyetimizin ilan edilişinin 100. yılı dolayısı ile Atatürk silüeti, İstiklal Marşımızın yazarı Mehmet Akif Ersoy'un silüeti ile Türkiye haritası ve bayrak temalı desenlerin pikselleştirilmiş görüntüleri kanaviçe ile işlenmiştir. Kanaviçeli tasarımlarda; yaprak, kaz yumurtası ve yine kültürel unsurlarımız arasında yer alan telek ve su kabağı kullanılmasıyla yeniden kullanılabilir objeler elde edilmiştir. Bu çalışmalar ile kanaviçenin sanatsal bir ifade aracı olma eğilimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

4.1.TASARIM 1: ATATÜRK SİLÜET PORTRE

Ulu önder Atatürk portresi pek çok sanat dalında vazgeçilmez bir figür olmuştur. Türk milli duygularının kabardığı doruk noktasıdır. Bu çalışmada kanaviçe uygulamalardan bahsederken yine bu milli duyguya dikkat çekilmek istenmiştir. Alternatif malzemelerin kullanımının sanata kazandırdığı boyut düşünüldüğünde doğaya gönderme yapılmıştır. Bu çalışmada araştırmacı, kümes hayvanlarından farklı yumurtalar üzerinde deneysel uygulamalar yaparak kaz yumurtasında karar vermiştir. Kaz yumurtasının temizlenerek üzerinde açılan delikler sayesinde pikselleştirilmiş Atatürk silüeti kanaviçe işlenmiştir. Kullanılan nesnenin çok kırılgan olmasından dolayı hassas bir çalışma yapılmıştır. Özenle açılan deliklerden muline denilen iplik türü iğne ve cımbız yardımıyla geçirilmiştir. Ürün aydınlatma sistemi ile bir süs objesine dönüştürülmüştür. (Resim 4.3).

İşlem	KAZ YUMURTASINI İŞLEMEYE HAZIRLAMAK	İşlem No	1
KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER		⇒ Kaz yumurtası ⇒ Desen ⇒ Kumpas ⇒ Mikro motor cihazı ⇒ Şırınga ⇒ Kareli	
İŞLEM BASAMAKLARI			
- İnce uçlu metal kesici bir alet (diremel vb.) ile kaz yumurtasının alt bölümünde yaklaşık 1.5 cm. çapında bir delik açınız. - Şırınga yardımıyla açılan delikten yumurtanın içini boşaltınız. - Atatürk silüeti desenini kareli kağıda geçiriniz. (Resim 4.1a) - Kareli kağıt üzerindeki deseni dikkatlice yumurta üzerine çiziniz. (Resim 4.1b) - Kanaviçe işlemeye uygun olarak mikro motor cihazıyla desen üzerinde kanaviçe yapılabilecek delikler açınız. (Kumpasla ile deliklerin ölçülerini belirleyiniz). (Resim 4.1c).		 a b c	
		Resim 4.1	

Resim 4. 1.Kaz yumurtası işlemeye hazırlamak (Yasemin ÖZDEMİR)

İşlem	KAZ YUMURTASINI İŞLEMEK	İşlem No	2
KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER	⇒ İşlemeye hazır kaz yumurtası ⇒ Küçük makas ⇒ Cımbız ⇒ Dikiş iğnesi ⇒ Muline ip		
İŞLEM BASAMAKLARI			
- İpliği iğneye geçiriniz ve ucunu düğümleyiniz. - Başlangıç noktanızı belirleyiniz. - İğneyi cımbız yardımıyla kaz yumurtası başlama noktasından çıkarınız. (Resim 4.2a) - Kaz yumurtasının deliklerinin üzerinden kanaviçe tek iğnesini uygulayarak işleyiniz. (Bkz. Çizim 3.1) - İğneyi bir delik sağa, bir delik yukarı sayarak ikinci sırayı işleyiniz. 4 ve 5. İşlem basamağında olduğu gibi gerekli olan sayı kadar bu işlemi tekrarlayınız. (Resim 4.2c) - Deliklerin tamamını kanaviçe tek iğnesiyle işleyiniz. (Resim 4.2d)		 a b c d	
		Resim 4.2	

Resim 4. 2.Kaz yumurtasını işlemek (Yasemin ÖZDEMİR)

Resim 4. 3. Kaz yumurtasına Atatürk silueti (Yasemin ÖZDEMİR)

4.2.TASARIM 2: MEHMET AKİF ERSOY SİLÜET PORTRE

Türk milli duygularının kabardığı doruk noktalardan biri de elbette İstiklal Marşı'mızdır. İstiklal Marşı'mızın yazarı şair Mehmet Akif Ersoy'un portresinin ele alındığı çalışmada yine doğadan elde edilen yaprak kullanılmıştır. Araştırmacı çalışmasında uygun yaprağı bulana dek denemeler yapmış ve kauçuk cinsi bir yaprak türünde karar kılmıştır. Kauçuk cinsi yaprak dalından koparıldıktan hemen sonra kurumadan seri bir biçimde kanaviçe bezi ile kaplanarak işlenmiştir. Desen kanaviçe bezi sayesinde yaprağa sayılarak işlenmiştir. Çalışma bittiğinde kanaviçe bezi tel tel sökülerek temizlenmiştir. Daha sonra epoksi malzeme ile ürün bir süs eşyası objesine dönüştürülmüştür. (Resim 4.7).

İşlem	KAUÇUK YAPRAĞINI İŞLEMeye HAZIRLAMAK	İşlem No	1
KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER		⇒ Kauçuk yaprak ⇒ Kanaviçe bezi ⇒ Moline ip ⇒ Desen ⇒ Bant ⇒ Dikiş iğnesi ⇒ Makas	
İŞLEM BASAMAKLARI			
1. Desenini kareli kağıda geçiriniz. 2. Kanaviçe bezi kauçuk cinsi yaprak üzerine bantlayınız. (Resim 4.4a) 3. İpliği iğneye geçiriniz ve ucunu düğümleyiniz. 4. Başlangıç noktanızı belirleyiniz. 5. İğneyi kanaviçe bezinin uygun bir başlama noktasından çıkarınız. 6. Kanaviçe tek iğnesi ile deseni işleyiniz. (Bkz. işlem no:1) (Çizim 3.1) 7. Desenin tamamını kanaviçe tek iğnesiyle oluşturunuz. (Resim 4.4c).		 a b c	
		Resim 4.4	

Resim 4. 4.Kauçuk yaprağını işlemeye başlamak (Yasemin ÖZDEMİR)

İşlem	BİTİM İŞLEMİNİ YAPMAK	İşlem No	2
KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER		⇒ İşlemesi bitmiş kauçuk yaprak ⇒ Makas	
İŞLEM BASAMAKLARI			
1. İşlemesi tamamlanan üründe kanaviçe bezinin ipliklerini tek tek sökerek bitim işlemlerini tamamlayınız. (Resim 4.5a)		 a b c	
		Resim 4.5	

Resim 4. 5.Bitim işlemini yapmak (Yasemin ÖZDEMİR)

İşlem	EPOKSİ YAPMAK	İşlem No	3
KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER	⇒ A komponentim epoksi ⇒ B komponentim epoksi sertleştiricidir ⇒ Kalıp ⇒ Karıştırma çubuğu tahta ⇒ Kullan at veya çok kullanımlık karışım kapları ⇒ Çakmak		
İŞLEM BASAMAKLARI			
1. A ve B komponentin, ürün kullanım kılavuzunda belirtilen ölçülerde hesaplanarak karışımın yapılacağı temiz ve kuru bir kaba aktarınız. (Resim 4.6a) 2. Karışımı yavaşça ve aynı yöne olmak suretiyle yaklaşık 5-7 dakika karıştırınız. (Resim 4.6b) Açıklama: Karışım hava kabarcığı miktarını arttırabileceğinden işlemin tahta bir çubukla uygulayınız. 3. Karışımı, şeffaf bir görünüm elde edilene kadar karıştırıldıktan sonra döküm yapınız. 4. Döküm için epoksinizi hazır getirdikten sonra kalıbı sıvı temasından ısıdan ve ışıktan maruz bırakmayacak oda sıcaklığında düz bir zeminde kalıbınıza epoksi reçine karışımını hava kabarcığı oluşmayacak şekilde yavaş yavaş dökerek kalıbın içerisine dahil ediniz. (Resim 4.6c) 5. Kalıbı epoksiyi karışımını boşalttıktan sonra asla oynatmayınız ısıya ışığa ve sıvı temasına maruz bırakmayarak kurumaya bırakınız. (Resim 4.6d)		 a b c d	
		Resim 4.6	

Resim 4. 6.Epoksi yapmak (Yasemin ÖZDEMİR)

Resim 4. 7. Yaprak üzerine Mehmet Akif ERSOY Silueti (Yasemin ÖZDEMİR)

4.3.TASARIM 3: ATATÜRK SİLÜET PORTRE

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu, cesur ve unutulmaz lideri Mustafa Kemal Atatürk, yalnızca Türk milletinin Kurtuluş Savaşı'nı başarıyla yürüten komutan olarak değil, aynı zamanda çığır açan devrimlere imza atan bir devlet adamı olarak da tarihe geçmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün portresinin yer aldığı çalışmada, Ulu Önderin adının farklı objeler üzerinde de yaşatılması adına ahşaptan yapılmış telli bir dolap kullanılmıştır (telek). Araştırmacı bu çalışmasında boyasız olan ve ön kapağında telli kapak bulunan dolabı eskitme boyama tekniği ile boyanmak suretiyle işlemeye hazır hale getirilmiştir. Dolap kapağında bulunan delikli teller sayesinde pikselleştirilmiş Atatürk portresi silüeti kanaviçe işlenmiştir. Atatürk portresi işlenirken etamin iğnesi ve alize cotton iplik kullanılmıştır. Atatürk portresi olarak işlenen ürün bir dekoratif bir objeye dönüştürülmüştür.(Resim 4. 11).

İşlem	TELLİ DOLABI ASTARLAMAK	İşlem No	1
KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER		⇒ Ahşap telli dolap ⇒ Klasik rölyef pasta boya ⇒ Fırça ⇒ Zımpara ⇒ Su	
İŞLEM BASAMAKLARI			
1. Uygulama yapacağınız alanı iyice zımparalayınız 2. Islak bir bezle astarlanacak bölgeyi temizleyiniz 3. Fırça yardımıyla yüzeyin astarını klasik rölyef pasta boyasını uygulayınız. (Resim 4.8a) 4. Astarın kuruması için 24 saat bekleyiniz. (Resim 4.8b) 5. Birinci kat boyayı sürerek dolabı kurumaya bırakınız. (Resim 4.8c)		 a b c	
		Resim 4.8	

Resim 4. 8.Telli dolabı astarlamak (Yasemin ÖZDEMİR)

İşlem	TELLİ DOLABI ESKİTMEK	İşlem No	2
KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER	⇒ Ahşap telli dolap ⇒ Klasik Rölyef Pasta ⇒ Fırça ⇒ Dikiş iğnesi, toplu iğne ⇒ Budak Tarağı ⇒ Mat Kadife Vernik		
İŞLEM BASAMAKLARI			
1- Astar kuruduktan sonra ilk kat boyayı sürmeye başlayınız. (Resim 4.9a) 2- Fırça yardımıyla eskitme boyasını mobilyanın üzerine sürünüz. (Resim 4.9b) 3- Budak tarağı yardımıyla dikey hareketlerle mobilyayı boyayınız. (Resim 4.9c) 4- Ağacın damarlarının yönüne paralel şekilde boyayı yayarsanız daha düzgün bir görünüm elde ediniz. (Resim 4.9c) 5- Birinci kat boyayı attığınız mobilyayı kurumaya bırakınız. 6- Bir gece bekleyip kuruduktan sonra mobilyanın üzerini vernikleyiniz.		 a b c	
Resim 4.9			

Resim 4. 9.Telli dolabı eskitmek (Yasemin ÖZDEMİR)

İşlem	TELİN ÜZERİNE KANAVİÇE YAPMAK	İşlem No	3
KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER		⇒ Eskitme işlemi bitmiş iş ⇒ Etamin iğnesi ⇒ Küçük makas ⇒ Desen ⇒ Alize cotton ip	
İŞLEM BASAMAKLARI			
1. İpliği iğneye geçiriniz ve ucunu düğümleyiniz. 2. Başlangıç noktanızı belirleyiniz. 3. İğneyi telli dolabın başlama noktasından çıkarınız. (Resim 4.10b). 4. Kanaviçe tek iğnesi ile deseni işleyiniz. (Bkz. Çizim 3.1). 5. Desenin tamamını kanaviçe tek iğnesiyle oluşturunuz. (Bkz. Çizim 3.1).		 a b c d	
Resim 4.10			

Resim 4. 10.Tel üzerine kanaviçe yapmak (Yasemin ÖZDEMİR)

Resim 4. 11. Atatürk silueti (Yasemin ÖZDEMİR)

4.4.TASARIM 4: CUMHURİYET'İN 100. YILINA ÖZEL LOGO ÇALIŞMASI

Türk halkının tarihi yolculuğunda verdiği varoluş mücadelesini Cumhuriyetin ilanıyla taçlandırmıştır. İstiklal düşüncesiyle inşa edilen Türkiye Cumhuriyeti, istiklal mücadelemize zafer getiren birlik ve beraberlik ruhunun büyük bir eseridir. Türkiye Cumhuriyetinin 100. yılına özel logosunun ele alındığı bu çalışmada su kabağı kullanılmıştır. Araştırmacı çalışmasında su kabağı üzerine 100. yıl dönümü logosunu oluşturmak için ince uçlu bir matkap kullanmıştır. Matkap ile su kabağı üzerinde işlemenin yapılabileceği sayıda delikler açılmış ve kanaviçe işlemeye uygun hale getirilmesi sağlanmıştır. 100. yılına özel hazırlanan logo işlenirken etamin iğnesi ve gazzal beyaz iplik kullanılmıştır. Ürün bir dekoratif bir objeye dönüştürülmüştür. (Resim 4. 15).

İşlem	SU KABAĞINI TEMİZLEMEK VE DESEN ÇİZMEK	İşlem No	1
KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER		$\Rightarrow$ Su kabağı $\Rightarrow$ Şarjlı matkap $\Rightarrow$ Bulaşık teli $\Rightarrow$ Cetvel $\Rightarrow$ Desen $\Rightarrow$ Kalem $\Rightarrow$ Silgi $\Rightarrow$ Bant $\Rightarrow$ Siyah karbon kağıdı	
İŞLEM BASAMAKLARI			
1. İnce uçlu metal kesici bir alet (diremel vb.) ile su kabağının alt bölümünde bir delik açınız. (Resim 4.12a). 2. Su kabağın içini temizlemek için şarjlı matkap kullanınız. (Resim 4.12a). 3. Başlangıçta kabağı açtığımızda içindeki pamuklu maddeyi şarjlı matkaba taktığımız telle temizlemeye başlayınız. 4. Bilgisayar çıktısı aldığımız deseni su kabağının üzerine bantlayıp altına siyah karbon kağıdı yerleştirdikten sonra çiziniz. (Resim 4.12d).		 a b c d	
Resim 4.12			

Resim 4. 12.Su kabağını temizlemek ve desen çizmek (Yasemin ÖZDEMİR)

İşlem	SU KABAĞINI DELMEK VE BOYAMAK	İşlem No	2
KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER	⇒ Su kabağı ⇒ Dremel hobi matkabı ⇒ Akrilik bazlı boya		
İŞLEM BASAMAKLARI			
1. Çizme işlemini bitirdikten sonra da deseni uygun uçlarla delmeye başlayınız. (Resim 4.13a). 2. Devamında delme işlemini yapmak için adı dremel olan el hobi matkabı ve matkaba eklenen farklı milimlerde delme ve inceltme uçları gibi uçlarla su kabağını şekillendiriniz. (Resim 4.13b). 3. Eğer kabakta boyanması gereken bir yer varsa bunu akrilik bazlı boyayla boyayınız. (Resim 4.13c).		 a b c	
		Resim 4.13	

Resim 4. 13.Su kabağını delmek ve boyamak (Yasemin ÖZDEMİR)

İşlem	SU KABAĞINI İŞLEMEK	İşlem No	3
KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER		$\Rightarrow$ Delinmiş ve boyanmış su kabağı $\Rightarrow$ İğne $\Rightarrow$ Küçük makas $\Rightarrow$ Alize cotton gold ip	
İŞLEM BASAMAKLARI			
- İpliği iğneye geçirin ve ucunu düğümleyiniz. - İğneyi su kabağının üstüne delinmiş olan uygun bir delikten batırıp, başlama noktasından çıkarınız. (Resim 4.14a). - Kanaviçe tek iğnesi ile deseni işleyiniz. (Bkz. Çizim 3.1). - Su kabağının üzerine delinmiş olan desenin şekline göre işleyiniz. (Resim 4.14c).		 a b c	
		Resim 4.14	

Resim 4. 14.Su kabağını işlemek (Yasemin ÖZDEMİR)

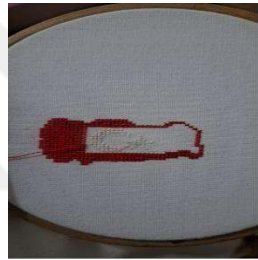

Resim 4. 15.Su kabağı yüzüncü yıl logosu (Yasemin ÖZDEMİR)

4.5.TASARIM 5: TÜRKİYE DESENİ BROŞ

Bayrağın kırmızı rengi Türk halkının cesaretini, vatanseverliğini, kararlılığını ve vatan sevgisini temsil etmektedir. Ayrıca Kurtuluş Savaşı'nda kendilerini feda eden Türk askerinin kanını temsil ettiğine inanılmaktadır. Türk halkının milli birliği ve beraberliğini ifade eden Türk bayrağının Türkiye haritası görünümündeki bu desenin ele alındığı çalışmanın zemininde alpaka adı verilen bir kumaş polyester içerikli bir kumaş türü kullanılmıştır. Bu çalışmada, dokumanın iplikleri üzerinde pikselleştirilmiş desen kanaviçe çapraz iğnesi ile işlenmiştir. Yaka iğnesi olarak tasarlanan bu çalışmada; alpaka kumaş üzerine, kırmızı ve beyaz renklerdeki meline iplikler iğne kullanılmış, arkasına broş iğnesi takılarak tamamlanmıştır.(Resim 4.18).

İşlem	KUMAŞI İŞLEMeye HAZIRLAMAK VE KANAVİÇE YAPMAK	İşlem No	1
KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER	⇒ Desen ⇒ Muline ip (kırmızı,beyaz) ⇒ Küçük makas ⇒ Dikiş iğnesi, toplu iğne ⇒ Sık dokunuşlu kumaş (Alpaka) ⇒ Kasnak		
İŞLEM BASAMAKLARI			
1. Sık dokunuşlu kumaşı kasnağa geriniz. 2. Kırmızı ipliği iğneye geçiriniz ve ucunu düğümleyiniz. 3. Başlangıç noktanızı belirleyiniz. 4. İğneyi kumaşın başlama noktasından çıkarınız. (Resim 4.16b). 5. Kanaviçe tek iğnesi ile ay ve yıldız hariç desenin tamamını işleyiniz. (Bkz. Çizim 3.1). 6. Desenin tamamını kanaviçe tek iğnesiyle oluşturunuz. (Bkz. Çizim 3.1). 7. Beyaz ipliği iğneye geçiriniz ve ay ve yıldızın başlangıç noktasından çıkınız. 8. Ay ve yıldızı beyaz iple kanaviçe tek iğnesiyle oluşturunuz. (Resim 4.16b).		 a b c d	
		Resim 4.16	

Resim 4. 16.Kumaşı işlemeye hazırlamak ve kanaviçe yapmak (Yasemin ÖZDEMİR)

İşlem	BİTİM İŞLEMLERİ	İşlem No	2
	KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER ⇒ İşlemesi bitmiş iş ⇒ Ütü ve ütü malzemeleri ⇒ Küçük makas ⇒ Broş iğnesi ⇒ Keçe ⇒ Silikon		
İŞLEM BASAMAKLARI			
1. İşlemesi tamamlanan ürünün deseninin etrafından fazla kumaşı dikkatlice kesiniz. (Resim 4.17a) 2. Silikon yardımıyla broş iğnesini keçe üzerine yapıştırınız. 3. Silikon yardımıyla broş iğnesini ürünün tersine monte ederek yapıştırınız. (Resim 4.17b)		 a b	
		Resim 4.17	

Resim 4. 17.Bitim işlemleri (Yasemin ÖZDEMİR)

Resim 4. 18.Türk Bayraklı broş (Yasemin ÖZDEMİR)

5. SONUÇ

Toplumun yaşam biçimlerinin, gelenek ve göreneklerinin kuşaktan kuşağa aktarılmasında, geliştirilmesinde ve devam ettirilmesinde önemli bir yere sahip olan kanaviçe, tüm tarih boyunca dünya üzerinde yaşayan toplumların yaşayan gerçekliğini yansıtmıştır. İnsanların geçmiş yaşam gerçekliğinin temelini oluşturan ilk yıllarda bu ilkelik boyutundaki bu kültür unsuru, çevresel bazı faktörlerin etkisiyle sıradanlık çerçevesinden çıkarak ayırt edici ve abartılı yaklaşımlarla evrimsel bir değişim sürecinden geçmiştir.

Sanat alanındaki tüm üretimler kültürel bir niteliktedir ve içinde yer aldıkları toplumsal alanın özelliklerini yansıtır. Nesnelerin kendi başlarına bir anlamları yoktur ve sanat nesneleri de dahil olmak üzere her türlü nesne, anlamını toplumsal yapılaşma yoluyla inşa kazanır. Bu bakımdan sanat eserin anlamı sembolik ve kavramsaldır.

İşlevlerinden soyutlanan nesnelerin göstergelere dönüşmesi, onları kendilerinden başka anlamların taşıyıcısı haline dönüştürmektedir. Tüm nesnelerin kendileri dışındaki başka şeylere gönderme yapan işaretlere dönüşme potansiyeli göz önüne alındığında, farklı malzeme ve yöntemlerle üretilen kanaviçeli eserlerin bölgesel ya da evrensel çıkarımlardan, malzeme ve yönetime yükledikleri kişisel anlamlara geçit sağlamakta olduğu söylenebilir.

Günümüzde kanaviçe, geleneksel bir teknik ile daha modern potansiyeli arasında modadan mimariye birçok sanatsal tasarımlarda biraraya gelmeyi vurgulamak için kullanılmaktadır. Alternatif malzemeler, sanata ve zanaata yeni bir soluk getirmenin yanı sıra modern motifler ve renk tonlarının kullanılmasıyla günümüz tasarımlarına değer katmaktadır. Tasarımcılar, kültürlerin değişkenlerine bağlı olarak kanaviçeden esinlenerek bu eylemsel potansiyeli güncel formlarda yeniden yaratmaktadırlar.

Tekdüzelikten uzaklaşmak isteyen sanatçılar, hayat felsefelerini, duruşlarını geçmiş dönemlerde kullanılan kanaviçeyi kullanarak sosyolojik anlamda da ifade etmek istemektedirler. Geleneksel nakış uygulamaları ile geleneksel kültürü modern tasarımlarla birleştirerek, halk nakışlarının eşsiz cazibesi modern sanatta yaratma ihtiyacını karşılamakta ve uluslararası büyük sahneye taşıyarak küreselleşme ile birlikte işleme kültürünü daha ileriye taşıyabilmektedir.

Etnik, kültürel ve yerel unsurların tasarımda kullanım eğiliminin arttığı bu dönemlerde tasarımlardaki çeşitlilik ve özgünlük, yeni etnik ve bölgesel kimlik arayışlarında kendini gösteren koleksiyonların sayısında bir artış olduğu bilinmektedir. Özgünlük, yerel ve kültürel unsurları etkili bir şekilde kullanmaya başlamasıyla, popüler kültür öğelerini minimalist formlarla birleştirmesiyle tanınan kanaviçe gibi geleneksel öğelerin, iç mekân tasarımı ve dış mekân düzenlemeleri gibi çeşitli uygulamalarda kullanıldığı görülmektedir. Geleneksel nakışlar, büyük kültürel mirasın önemli bir parçasıdır ve geleneksel sanatın ihtişamını bünyesinde barındırır. Günümüzde toplumsal zevkler, yaşam tarzı değişiklikleri teknolojik imkânlarla yeni bir boyut kazanmış, estetik fikrin değişmesi yeni arzulara yol açarak çağdaş sanat arayışını oluşturmuştur. Geçmişten günümüze kadar gelen çeşitli tekstil sanatları ile süsleme teknikleri, sanatkârların hünerli ellerinde görsel bir şölene dönüştüğü görülmektedir.

Anadolu bu anlamda, el sanatları yönünden oldukça zengin bir koleksiyona sahiptir. Bu el sanatları arasında kanaviçe işlemlerinde önemli bir yeri vardır. Kanaviçe, Türk kadınının duygu, düşünce, yaşam tarzı, gelenek ve göreneklerini yansıtan işlemlerimizden biridir.

Çağdaş sanatta alternatif malzeme kullanımı, plastik sanatlarda geleneksel teknik ve yöntemlerle birlikte görülmektedir. Her bir malzemenin veya tekniğin birer sanat nesnesine dönüşebilme düşüncesi ve seçilen malzemeye yüklenen anlam, sanatın yönünü her anlamda değiştirmiş ve sanatın açısını biçimden çok düşünceye çevirmiştir. Çağdaş sanatta alternatif malzeme ve tekniğin kullanımı, sanat tanımlamalarında birçok farklılık yaratmış ve günümüz sanatının ifade aracı olma eğilimine katkıda bulunacaktır.

Kanaviçeli tasarımlarda olduğu gibi, tez kapsamında araştırmacı tarafından uygulanan kişisel çalışmalarda da birikimlerden yola çıkılarak figüratif ve nesneli bezemeler alternatif malzemeler üzerine yüklenen anlamlarla birlikte bir ifade biçimi aranmıştır. Yapılan kanaviçeli işlemler kullanılan alternatif malzemelerle uygulandıkları yüzeylerde daha realist bir yaklaşımla ve alt metinlerle ifade edilmesi sağlanacaktır.

Bu çalışmanın gelecekte ortaya çıkacak yeni sanat anlayışlarında ve pratiklerinde yeni yaklaşımlara yol göstereceği düşünülmektedir. Alternatif malzemelerle kanaviçenin kullanılması ile her dönemde geleneksel öğelerin, iç mekân tasarımı ve dış mekân

düzenlemelerinde kullanılması ile kanaviçeli tasarımlar kendisine bu alanda yeni bir yol bulacaktır.

KAYNAKÇA

- Ağatekin, E. (2016). İşlemeli seramikler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20 (3), 947-959.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/265496>
- Aiken, S. (1999). *Embroidery & Cross Stitch*. Craftworld Books Pty Ltd. Australia 10-13.
- Alexander, E.(2011, 6 Mayıs). *All sewn up*. British Vogue.
<https://www.vogue.co.uk/gallery/vogue-magazine-cross-stitched-designs-ingejacobsen>
- Altun, G. (2004). *Konya Meram ilçesi Karadığın Kasabası 'nda kanaviçe işlemler*. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,(11), 55-66.
<https://dergipark.org.tr/pub/susbed/issue/61775/923487>
- Ana MARTİNS (@Aheneah)(2018, 22 Haziran). *Matriz by the night*. (Gönderiler). Instagram.
https://www.instagram.com/p/BkVi0RwgHFV/?utm_source=ig_web_copy_link&igshid=MzRlODBiNWFiZA==
- Anna FIGUEROA (@anna.mimo.figueroa).(2023, 14 Mart). *Bundan birkaç ay sonra bunun üzerinden bir yıl geçecek*. [Fotoğraflar].Instagram.
https://www.instagram.com/p/Cpw8_soN3AV/
- Anonim. (2006). Çatma tekstil ve sanayi ürün kataloğu.
- Aslan, P.Ş. (2010). *Çağdaş sanatta nesne ve kişisel uygulamalar*. (Tez No. 265185). [Sanatta yeterlilik tezi Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Tez Merkezi
- Assisi nakışı*.(2023, 15 Eylül).Wikipedia. Erişim 20 Eylül, 2023,
https://en.wikipedia.org/wiki/Assisi_embroidery
- Azerbaycanlı çağdaş sanatçı Faig Ahmed'den sürreal halı tasarımları*. (t.y). Goster.co. Erişim 25 Kasım,2023, <https://goster.co/azerbaycanli-cagdas-sanatci-faig-ahmedden-surreal-hali-tasarimlari>

- Barboza, A.T.(2008). Ana Teresa Barboza. *Bordados*.
<https://www.anateresabarboza.com/p/2008.html>
- Barışta, H.Ö. (1997). *Türk işlemlerinden teknikler*. Gazi Üniversitesi Mesleki Yaygın Eğitim Fakültesi Yayın No:2.
- Barışta, H.Ö. (1995). *Türk işleme sanatı tarihi*. Gazi Üniversitesi Mesleki Yaygın Eğitim Fakültesi Yayın No:1.
- Barışta, H.Ö. (2005). *Türkiye Cumhuriyeti dönemi halk plastik sanatları*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Barners, S.(2019, 10 Nisan). *People are getting colorful tattoos that look like embroidery on skin*. My Modern Met.
<https://mymodernmet.com/embroidery-tattoos/>
- Başoğlu, B.(2019). *Sanat yapıtında gündelik nesnenin kullanımı ve değer sorunu* (Tez No.560599) [Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Tez Merkezi.
- Biröl, Ş. G. (2021). *Enstalasyonda sergileme alanı olarak iç mekân* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. YÖK Tez Merkezi.
- Booklet of embroidery and drawnwork*. (t.y.).The Met. Erişim 6 Haziran, 2022,
<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/221650?searchField=All&sortBy=Relevance&ft=cross+stitch&offset=0&rpp=100&pos=6>
- Burgaz, E.(2022, 3 Ocak). *Nakışla ve kanaviçeyle süslenmiş seramik nesneler*. Bigumigu. <https://bigumigu.com/haber/nakisla-ve-kanaviceyle-suslenmis-seramik-nesneler-caroline-harrius/>
- Burgaz, E.(2021, 26 Mart). *El işi CMYK kataloğu*. Bigumigu.
<https://bigumigu.com/haber/xxxx-swatchbook-el-isi-cmyk-katalogu/>
- Burgaz, E.(2019, 31 Ekim). *Sokaklara işlenen kanaviçeler*. Bigumigu.
<https://bigumigu.com/haber/ana-martins-sokaklara-islenen-kanaviceler/>

- Burgaz, E. (2017, 25 Nisan). *Kanaviçeyle ikinci baharını yaşayan hurdalar*. Bigumigu. <https://bigumigu.com/haber/kanaviceyle-ikinci-baharini-yasayan-hurdalar/>
- Can, M.(2017). Anadolu Türk kültüründe kanaviçe. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi* 10, (20),319-334.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/mahder/issue/33831/374440>
- Claesses, M.(2016, Temmuz 27). *Trend Alert: Embroidery*. Martineclaessens. <https://martineclaessens.com/blog/2016/7/11/trend-alert-embroidery>
- Coast Sewing Group. (1977). *50 Counted thread embroidery stitches*. Coast Sewing Group Yayınları.
- Cole,M.(2020, Şubat 12). *Artist gives new life to old forgotten photographs with colorful hand embroidery*.My Modern Met. <https://mymodernmet.com/hancao-embroidered-photographs/>
- Çamaşır ipeği.(t.y.). Hacivat el sanatları.Erişim 8 Ağustos, 2022, <https://www.hacivatelsanatlari.com/urun/camasir-ipegi>
- Çapraz dikiş tarihinde bir yolculuk.(t.y.). Freexstitch. Erişim 15 Ekim, 2023, <https://www.freexstitch.com/a-journey-through-the-history-of-cross-stitch/>
- Çolakoglu, E. (2006). 20. yy. *İskenderun merkez ve köylerinde bulunan kanaviçe işlemleri*. [Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Tez Merkezi.
<http://acikerisimarsiv.selcuk.edu.tr:8080/xmlui/handle/123456789/254>
- Dalkıranoglu, B.(2018, 7 Mayıs). *Kanaviçe: unutuluyor derken daha güçlü biçimde dirilen bir sanat*. Listelist. <https://listelist.com/kanavice-nedir-nasil-yapilir/>
- Demirel, E. (2016). Kanaviçe ve assisi iki farklı nakış türünün incelenmesi [Bildiri sunumu].*Uluslararası Türkiye-Çekya İlişkileri Sempozyumu ve Karma Türk Sanatları Sergisi* içinde (s.380-387).Halk Kültürü Araştırmaları Kurumu Yayınları.

Demirkıran,C.(2021, 28 Şubat). *Duchamp'ın pisuvarı sanatı nasıl değiştirdi?*
Foicey. <https://foicey.com/duchampin-pisuvary-sanati-nasil-degistirdi/>

School of stitched textiles.(2020, 13 Mayıs). *Inge Jacobsen: kitlesel tüketilen görselleri stitch ile ele geçirmek.* School Of Stitched Textiles.
<https://www.sofst.org/inge-jacobsen-hijacking-mass-consumed-images-with-stitch/>

Dmc dantel ipliği.(t.y.).Goblen.com. Erişim 23 Nisan, 2022,
<https://www.goblen.com/tr/dmc-dantel-ipligi-no60---u>

Edwards, A.(2017, 8 Mart). *Cross stitched metal objects by severija inčirauskaitė-kriaunevičienė.* Upcyclist.
<https://www.upcyclist.co.uk/2017/03/cross-stitched-metal-objects/>

Elizabeth Mason's Sampler.(t.y.).National Museum Of American History
Behring Center. Erişim 4 Şubat, 2023,
https://americanhistory.si.edu/collections/search/object/nmah_639605

Embroidery - from the bayeux tapestry to henry fonda.(t.y.).The Folklore Company.
Erişim 12 Temmuz, 2022,
<https://www.folklorecompany.com/en/embroidery/the-history-of-embroidery>

Embroidery a history of needlework samplers.(t.y.).Vam. Erişim 6 Ağustos, 2022,
<https://www.vam.ac.uk/articles/embroidery-a-history-of-needlework-samplers>

En ünlü 10 kadın dövme.(t.y.).Tattoomarkt. Erişim 9 Eylül, 2022,
<https://www.tattoomarkt.com/blog/en-unlu-10-kadin-dovmeci/>

Erinç, S. M. (2004). *Sanat psikolojisine giriş.* Ütopya Yayınevi, 26.

Eronç, Y. P. (1984). *Giyim süsleme teknikleri.* Milli Eğitim Basımevi.

Floş nedir.(t.y.).Tekstil sayfası. Erişim 12 Aralık, 2021,
<https://tekstilsayfasi.blogspot.com/2019/01/flos-iplik-nedir.html>

Gan için canevas koleksiyonu.(2012). Charlotte Lancelot Tasarım Stüdyosu.
<http://www.charlottelancelot.com/canevas#canevas-collection>

- Giedre, B. (2008, 17 Ekim). *Atgiję daiktai*. Delfi.
<https://www.delfi.lt/gyvenimas/namai/atgije-daiktai-18920327>
- Goblen nasıl işlenir?*(2017, Nisan 15).Goblen.com. Erişim 15 Aralık, 2021,
<https://www.goblen.com/tr/goblen-nasil-islenir-detayli-video-anlatim--nd>
- Goblen tablo*.(t.y.). Hanımlarпасaji.com. Erişim 15 Aralık, 2021,
<https://www.hanimlarpasaji.com/goblen-tablo-u-8994/>
- Good, J. (2015, 18 Eylül). Artisan embroidery: Evelin Kasikov. *The-Thread*.
<https://blog.fabrics-store.com/2015/09/18/artisan-embroidery-evelin-kasikov/>
- Görünmez ile güzel saç modelleri*.(t.y.). Dresstechinfus. Erişim 10 Kasım, 2022,
<https://idress-tr.techinfus.com/pricheski/s-nevidimkami/>
- Gözükızıl, M.(1962). *El işleri*. Milli Eğitim Basımevi.
- Gündelik eşyalara sanatsal dokunuşlar*.(t.y.). Brandlife. Erişim 9 Temmuz, 2023,
<http://www.brandlifemag.com/gundelik-esyalara-sanatsal-dokunuslar/>
- Gürcüm, B.H. ve Aytaç,A.(2015). Geleneksel ve kültürel unsurların postmodernizm ile birlikte tekstil tasarımında yükselişi. *SDÜ ART-E Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*, 8(16), 247-270. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/193493>
- Han cao*.(t.y.). Hanwriting. Erişim 12 Ağustos, 2023,
<https://www.hanwriting.com/pages/about>
- Han cao*.(t.y.). Hanwriting. Erişim 10 Ağustos, 2023,
<https://www.hanwriting.com/products/self-reflection-vanity?variant=40280981831753>
- Handmade tablecloth made in cross stitch- Italy - 1970s*.(t.y.). Catawiki. Erişim 12 Aralık, 2021, <https://www.catawiki.com/en/l/14330827-handmade-tablecloth-made-in-cross-stitch-italy-1970s>
- Hobimos somon şerit polyester*.(t.y.). Shop14420.etjrdc.org. Erişim 24 Ekim,2023,
<https://shop14420.etjrdc.org/content?c=%C3%A7anta+ipi+%C3%A7e%C5%9Fitleri&id=16>

Holdefehr, K. (2019, 3 Mayıs). *15 times cross-stitch was actually incredibly cool*. Apartment therapy. <https://www.apartmenttherapy.com/15-times-cross-stitch-was-actually-incredibly-cool-231538>

Horoz, H. ve Taştepe, Ç . (2019). Geleneksel Türk el sanatlarından biri olan kanaviçenin dünü, bugünü, yarını. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (10), 135-140. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/838561>

Hosmer, K. (2014, 16 Haziran). *Artist uses colorful embroidery to explore natural forms*. My Modern Met. <https://mymodernmet.com/ana-teresa-barboza-embroidery-art?context=tag-embroidery>

Image gallery for: Stunning cross stitch new pattern.(t.y.).Art of it. Erişim 15 Mayıs, 2022, <https://www.artofit.org/image-gallery/431712314297997500/stunning-cross-stitch-new-pattern/>

İbrişim nedir.(t.y.).Tekstil sayfası. Erişim 12 Aralık, 2021, <https://tekstilsayfasi.blogspot.com/2021/05/ibrisim-nedir-ibrisim-kusak-nedemek.html>

İlker, C. (1992). *Konya evlerinde ve müzelerinde bulunan kanaviçe işlemler* (Tez No.21349) [Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].YÖK Tez Merkezi.

İplik üretimi kordone.(t.y.).Plasmen tül perde döşeme. Erişim 25 Eylül, 2022, <https://www.plasmen.com/kordone.html>

Jackson, L. (1998). *The sixties: Decade of design revolution*, Phaidon.

Kanaviçe.(2022, Mart 31). Wikipedia. Erişim 15 Haziran, 2022, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Kanavi%C3%A7e>

Kanaviçe bebek mendili yapılışı.(2019, 13 Şubat).Kumasbilgi. Erişim 5 Mayıs, 2022, <https://www.kumasbilgi.com/2019/02/kanavice-bebek-mendili-yapils.html>

Kanaviçe dövmeler.(2015,26 Haziran).Bigumigu. Erişim 26 Mart, 2023, <https://bigumigu.com/haber/kanavice-dovmeler/>

- Koçak, E. (2017, 20-23 Mayıs). *Nakış tasarımlarının güncel sanatla ilişkisi üzerine bir değerlendirme-Pop Art*. [Konferans oturumu]. 1. Uluslararası Sanat, Tasarım ve Moda Kongresi, Gaziantep.
https://www.artcongress.org/_files/ugd/614b1f_74985d174c224841b395cada85b4c845.pdf
- Koçak, E. (2018, 2-4 Aralık). *Dijital nakışın gelişimi ve önemi*. [Konferans oturumu]. III. Uluslararası Sanat, Tasarım, Moda Kongresi, Ankara.
https://www.artcongress.org/_files/ugd/614b1f_06f125a23eaf4cfeb80f7feffc7cf1bd.pdf
- Koçak, E. (2021). Çağdaş sanatlarda kanaviçe'nin evrimi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 9 (2), 238-259.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1986497>.
- Kordon ip.(t.y).İpekhobi.com. Erişim 22 Temmuz,2022,
<https://www.ipekhobi.com/urun/6-mm-kordon-ip-45-50-metre/1477>
- Köklü H. & Koçak, E. (2008). Bilgisayar destekli nakış eğitimi. *I.Ulusal el sanatları sempozyumu içinde* (s.310-317).Gazi Üniversitesi Yayınları
- La mia mini cottony*.(t.y.).Hobium.com. Erişim 24 Ağustos, 2023,
<https://www.hobium.com/urun/detay/la-mia-mini-cottony-20li-paket-renkli-el-orgu-ipi>
- Lynton, N.(2015).*Modern sanatın öyküsü*, (C.Çapan ve S. Öziş, Çev.). Remzi Kitabevi - Sanat Dizisi.(Orijinal eserin yayın yılı 1991).
- Mahan_beauty_salon.(@mahan_beauty_salon)(2023, 29 Eylül). *Bu sefer sevgilime gözlerimi kapattım*.(Gönderiler).İnstagram.
https://www.instagram.com/p/CxyXvrwoKly/?ref=tattooseo&hl=hi&img_index=1
- McCullough, B.(2015, 29 Haziran). *Cross stitch antique chair refinish*. Flamingotoes. <https://flamingotoes.com/cross-stitch-antique-chair-refinish/>

- Morrer, P.K.(2005, 12 Kasım). *File:cross stitch detail.jpg*. Wikimedia.
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cross_stitch_detail.jpg#mw-jump-to-license
- Modestas Ežerskis.(2019, 17 Mayıs). *Spotlight: Severija Inčirauskaitė-Kriaunevičienė*. Decoratingdissidence.
<https://decoratingdissidence.com/2019/05/17/spotlight-severija-incirauskaite-kriauneviciene/>
- Nas, E. (2012). Konya yöresi el sanatlarında anlam yüklü motiflerin halk diline yansması. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkishor Turkic*, 7 (1), 1619-1633.
<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.2968>
- Naves,P.(t.y.). *Aheneah: a designer que vai mudar o mundo a fazer ponto cruz*.Nit.
Erişim 21 Ağustos, 2023, <https://www.nit.pt/fora-de-casa/aheneah-a-designer-que-vai-mudar-o-mundo-a-fazer-ponto-cruz>
- Naylon iplik.(t.y.).Yeni ümit moda akademi. Erişim 6 Haziran, 2022,
<https://www.yeniumitmodelistlik.com/naylon-iplik/>
- 19 artists creatively pushing the boundaries of embroidery*.(2016,Şubat 24). My modern met. Erişim 3 Mayıs, 2022, <https://mymodernmet.com/embroidery-artists/>
- Orr, A.& Clarke, L. (2002). *Celtic cross stitch: over 40 small, exciting and innovative projects*. New Holland: Sterling Publishing Co.,Inc.
- Otro Diseno.(2015). *Panier Pence*. Erişim 5 Eylül, 2022,
<http://www.otrodiseno.com/projects/extremelywhite/PanierPerce/index.html>
- Öçalan, G. (2007). *Çağdaş sanatta bir anlatım dili olarak video ve enstalasyon* [Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].
<https://acikerisim.sakarya.edu.tr/bitstream/handle/20.500.12619/92632/T03334.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Özayten, N. (1992). *Batı 'da obje sanatı/kavramsal sanat/ post kavramsal sanat ve Türkiye 'de 1965-1992 yılları arasındaki benzer eğilimleri*. (Tez No. 18450)

[Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sanat Tarihi Anabilim Dalı Doktora Tezi]. <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/20664.pdf>.

Pamukaki ipi.(t.y.).Kadin.in kadınlara özel. Erişim 15 Ekim, 2023,
<http://www.kadin.in/beyaz-nakis.htm/pamukaki-ipi>

Panier perce.(t.y.). *Panier perce*. Industreal. Erişim 29 Kasım,2022,
<https://www.industreal.com/e-panier-perce>

Parker, R. (2010). *The subversive stitch: Embroidery and the making of the feminine*. I.B.Tauris.

Puppets muline.(t.y.).Mezo the joy of handcrafting. Erişim 15 Ekim, 2023,
<https://mezcrafts.com.tr/tr/urun/puppets-muline/>

Rafya ip.(t.y.).N11.Erişim 16 Eylül 2022, <https://www.n11.com/urun/rafya-ip-3-mm-7088829>

Raquel Rodrigo'nun kentsel nakışları.(2017, Ağustos 17).Lori Weitzner. Erişim 9 Mart, 2023, <https://loriweitznerassemblage.com/blog-1/2017/8/8/raquel-rodrigoss-urban-embroideries>

Russ, E. (2014, 14 Haziran). *Latest trends in embroidered felt or wooden furniture and decor accessories*. Lushome. <https://www.lushome.com/latest-trends-embroidered-felt-wooden-furniture-decor-accessories/140476>

Sankır, H.(2018). Gündelik nesnenin sanatsal dönüşümü: sıradan nesnelerin sanat eserine dönüşüm süreci üzerine sosyolojik bir değerlendirme. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*. 7 (5), 12-35.
<https://doi.org/10.7596/taksad.v7i5.1664>

Settee.(1998, Aralık 9).Vam. Erişim 5 Mart,2022,
<http://collections.vam.ac.uk/item/O9899/settee/settee-unknown/>

Severija Inčirauskaitė-Kriaunevičienė (2010, 16 Haziran). *Tekstilininkė Severija Inčirauskaitė-Kriaunevičienė*. Anonsas.
<http://www.anonsas.lt/portal/index/article/26783/tekstilininke-severija-incirauskaite-kriauneviciene>

Sierzputowski,K.(2019,27 Mart). *Patchwork motifs and knotted thread by francesca colussi cramer add texture to vintage photographs and postcards*. Colossal.
<https://www.thisiscolossal.com/2019/03/embroidered-photographs-by-francesca-colussi-cramer/>

Silk scarf handmade bulgarian embroidery.(t.y.) Etsy. Erişim 10 Ocak, 2023,
https://www.etsy.com/listing/478081233/silk-scarf-handmade-bulgarian-embroidery?ref=%3Dsold_out-3&sca=1

Swedish embroidered table runner.(t.y.) Etsy. Erişim 1 Ocak, 2023,
https://www.etsy.com/listing/899400919/swedish-embroidered-table-runner?%20ref=sold_out2&frs=1

Taggart, E. (2018, 27 Mart). *Gigantic crocheted doilies take over gallery walls like beautiful spider webs*.Mymodernmet.com.
<https://mymodernmet.com/crochet-doilies-installation-art-ashley-v-blalock/>

Temizer G. M. ve Ayyıldız, A.(2022).Sosyolojik bir gerçeklik olarak Türk mitolojisi ve sanata yansımaları. *STAR Sanat ve Tasarım Araştırmaları Dergisi*, 3 (5),111-135. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/stardergisi/issue/73721/1197924>

Textile, medium.(2020, Ekim 4).Alamy. Erişim 8 Nisan, 2022,
<https://www.alamy.com/textile-medium-cotton-embroidery-on-cotton-foundation-technique-embroidered-in-cross-stitch-on-plain-weave-design-of-lozenges-and-eight-pointed-stars-worked-in-blue-cross-stitch-on-a-white-ground-greece-19th-century-embroidery-stitching-textile-image391191583.html>

The amazing craftsmanship of cross-stitch street art in portugal.(2019, 13 Ekim).Coveted. Erişim 16 Mart, 2022, <https://secretsfromportugal.com/the-amazing-craftsmanship-of-cross-stitch-street-art-in-portugal/>

Uğur BÖLÜKBAŞI.(@jconly_official)(2023, 29 Nisan). *Serinin ilk ıktığı yıllarda*.(Gönderiler). İnstagram.
<https://www.instagram.com/p/CrnQwPCtS46/>

Uğur BÖLÜKBAŞI.(@jconly_official)(2023, 20 Nisan). *Ben çalışırken çok mutlu oldum.*(Gönderiler).Instagram. https://www.instagram.com/p/CrQfOeVttX-/?img_index=1

Vermez, H.(2019). *Çağdaş sanatta metaforik nesneler* (Tez No.577751) [Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi,Güzel Sanatlar Enstitüsü].YÖK Tez Merkezi

Wang, L.(2016, Eylül 20). *Exquisite cross-stitch street art adds colorful blooms to Spain's city streets.* İnhabitat. <https://inhabitat.com/exquisite-cross-stitch-street-art-adds-colorful-blooms-to-spains-city-streets/cross-stitch-art-by-raquel-rodrigo-13/>

Yaldızbaş, K.N. ve Alp, K.Ö.(2023). 21. Yüzyılda güncel lif sanatı ve enstalasyon örnekleri. *SDÜ ART-E Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*,16 (31),514-537. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sduarte/issue/78416/1268051>

Yavuz, T. S. (2019). *Çağdaş Türk sanatında enstalasyon*,(Tez No.600462) [Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Tez Merkezi.

